

5004

Ukushimikila

kwapa Lupili

"Proclaiming Christ through the printed word"

Baptist Publishing House

OF THE BAPTIST MISSION OF ZAMBIA
P.O. BOX 1995 LUSAKA

ZEB MOSS

Ukushimikila

kwapa Lupili

ZEB MOSS

IFILIMO

Isamba

CISHIBISHO..... 1

Isambililo

1	AMASHUKO.....	3
2	UBULUNGAMI NA MASHUKO	7
3	UMUCELE NO LUBUTO.....	12
4	UMUSANGO UPYA UWE FUNDE LYAKALE .	16
5	IFUNDE LIPYA PA MULIMO MU NG'ANDA	20
6	UMUSHINSO WA CIBILI	24
7	IFUNDE LIPYA ILYA KUTEMWA.....	28
8	IPEPO LYA BASAMBI.....	31
9	UMWINA KRISTU NE FIPE FYAKWE	36
10	MWIPINGULA.....	41
11	UKULOMBA NO KUPOKELELA	45
12	BAKASESEMA WA BUFI.....	49
13	BAKAKULA BABILI	54

kapala wa mbao mwi shopo lya mu Nazareti.

Ukutwalilila, cipande ca 28 ciletweba cinshi ico bapapile. Bali abayanshiwa kabili no kusunguka ku kusambilisha kwakwa Yesu. Ukusambilisha kwakwa Yesu takwalekele pe funde lya mu Cipingo Cakale lyeka iyo. Ukufundisha kwakwe kwaile panshi nangu kwali ukwashiika ukucila ne micitile no kwikata ku mulandu wa mutima. Kabili, ukusambilisha kwakwa Yesu kwaletetele ukupembelela kuli bakomfwa abanenuka. Abantu babele abanenuka kabili nokufwaisho kumfwikisha no ku konka ukupilibula kwa mafunde nge fintu aba Farise na ba Kalemba umo balelondolwela. Yesu apele abantu ukupembelela kusuma no muntu Lesa ali nokwafwilisha ukufishapo pa kulondolola mupashi wa mafunde.

2. Balimwene amaka yantu Yesu alesambilishishamo. Bakalemba baeseshe ukusosa fintu bakafundisha baliko kale balesosa. Lelo taba sambilishe cintu nelyo cimo icipya, lelo balondolwele fye libili libili imilandu yakale ya nsoselo ne fika-nsa fyakale fintu fyalekwata abantanshi.

Yesu asambilishe na maka. Amaka yakwe yabikilwe pa fintu fibili:

- a) Umweo wakwe amweneshe micitile ya pafintu alefundisha. Umo uuli nokufundisha bambi alingile abo washininkisho kutila imicitile yakwe taikene mifundishishe yakwe.
- b) Ngo Mwana wakwa Lesa uwafyalwa eka ali ni Lesa mu mubili pakati ka bantu. Teti kube amaka yakucila pali aya iyo.

-ooOoo-

2. Umuntu wa mano akulile umufula wa ng'anda yakwe pa mwalala nangu ibwe. Umuntu wa tumpa tasakamene na kwimba kwa mufula iyo, lelo akulile fye ing'anda yakwe pa musensenga (Luka 6:48-49).

3. Impela ya ng'anda shibili kabili, kutitwasumina nokulekanya pali bakakula bashiko, bali abalekana. Ing'anda ya muntu wa cenjela yali iyakasa na kumwela nangu icipupu, lelo ing'anda ya muntu wa tumpa yaonawike cabipisha nganshi.

Nga masambililo nshi twinga sambilila ukufuma kuli iyi nshimi.

1. Cila muntu naikwatile nshila yakuisalila umo ali noku kulila pa mweo wakwe. Takuli nelyo umo uwinga kutetekelako muli Kristu - ulingile waisalila we mwine.
2. Umufula wacine uwaku kukulilapo imyeo yesu ni Yesu Kristu (1 Abena Korinti 3:11).
3. Icitetekelo cesu cilingile capilibwilwa mu micitile. Abaume babili balya basoselwe ukuba "bakomfwa" ba cebo cakwa Yesu, lelo nyuyo fye untu ali nokumfwila mucitetekelo no ku kulila pali Yesu Kristu etwa uwa mano.

AMAKA YAKWA YESU - V. 28-29

Twalyebwa ukuti abantu abaumfwile kuli Yesu baumfwilile mu nshila shibili:

1. Bali "papile". Uku ekutula, balisungwike na mano yantu Yesu alefundilamo. Yesu tatalile fundwapo mu masukulu yabu rabbi. Abantu balisungwike pantu balishibe ukuti alebomba nga

ICISHIBISHO

Pa myeshi itatu twakulasambilila mu fipandwa fya 5, 6, na 7 ifya Mbila nsuma yakwa Mateyo. Ifi fipandwa fyaishibikwa ukuti, "Ukushimikila kwapa Lupili," pantu ni pa lupili epo Yesu alesosela (Mateyo 5:1).

Nikuli ani uku "Kushimikila" kupelwe? Tuleebwana Mateyo ukuti abasambi bakwa Yesu baishile kuli wene nao abasambilishe amashiwi yalembwa muli ifi fipandwa. Umusambi umo untu asambilila pamulandu wakwa Yesu. Eico Ukushimikila kwa pa Lupili kwesu ilelo. Kabili, ni pamulandu wesu ukusambilisha kwa belelemo. Ukushimikila kwa pa Lupili kwa bamo ifishinke fikankala no kusambilisha ukwapelwe na Shikuli Yesu Kristu. Belegeni bwino bwino ifipande fyonse ifi soselwe muma sambililo aya. Twakulamona ku fipande fimbi kabili ifya mu Baibele ilyo tule sambilila ifi fipandwa no kufundwa ifyo filepilibula kuli ifwe ilelo.

Bushe cinshi tulefwaikilwo kusambilila Ukushimikila kwa pa Lupili? Icantanshi, ni pamulandu wa kuti Yesu afwilile pa lupanda mukuti tube abalingo kwikalila ukufunda kwalimo. Yesu afwile, "ukuti atulubule ku bupulumushi bonse, nokuisangulwila abantu bakwe bene abacincilile mulimo isuma." (Tito 2:14). Icacibili, Tulingile ukusambilila pamulandu wa Kushimikila kwa pa Lupili pantu kulatulanga ubuntuntulu bwa kufwayo kufyalwa cipya cipya. Takuli nelyo umo uwingekala ukulingana ne fipandwa ifi kano fye umwina Kristu uwa fyalwa cipya cipya.

Natuloleshe ku fishinka fyonse ifya pa Kushimikila kwa pa Lupili fintu fili no kutwafwilishako ilyotwa kulasambilila fimo bwino bwino.

I. Insoselo shikalamba isha pamulandu wa mwina Kristu 5:3-16.

- a) Imibele ya mwina Kristu - Amashuko ifipande 3-10.
- b) Imibele ya mwina Kristu nge fyo yalangishiwa pa micitile ya calo kuli wene. Fipande 11, 12.
- c) Ubwikantano bwa mwina Kristu ne calo. 13-16.

II. Ifyo mwina Kristu ali no kwikala. 5:17- 6:34.

- a) Umwina Kristu abo walolesha kwi funde lyakwa Lesa no kufwaya kwaliko. 5:17-48.
- b) Umwina Kristu no bwikatano bwakwe na Lesa. Icipandwa 6.
 - 1. Pamulandu wa kupele fya bupe. 6:1-4.
 - 2. Pamulandu wa Pepo. 5-15.
 - 3. Pamulandu wa kupepa no kuleko kulya. 16-18.
 - 4. Pamulandu wa fintu akwata. 19-24.
 - 5. Pamulandu wkusakamana nangu ukusakamikwa. 25-34.

III. Umwina Kristu no bupingushi bwakwa Lesa. Icipandwa 7.

- a) Wipingula, lelo lekanya 7:1-6.
- b) Ukukoselela kwi pepo. 7-11
- c) Ifunde "Lyapakati" v. 12.
- d) Impongolo nelyo umwinshi wa kamfyemfye nangu unono. 13-14.
- e) Bakasesema wa bufi na basambi babufi. 15-23.
- f) Umulumbe wa kulekeleshako. 24-27.

fisubilo fya bufi. Uku kubepa kwa bantu abamoneka nga bashimapepo nangu bakapepa lelo bakana amaka yabamo aya kupususha. Aba bantu balilila mwi shina lyakwa Lesa no kuwamishe milimo mwi shina lyakwe. Lelo mu mitima yabo tabaishiba Kristu ukupitila mu kulapila kwa cine ne citetekelo.

Icikope ca citatu Yesu atupela kucenjisha kwa kukulila imyeo yesu pamufula wa bufi. Natuloleshe pali aba bantu babili ne ng'anda shabo.

BAKAKULA BABILI - V. 24-27

Icantanshi natuloleshe ukupalana kwa bakakula babili aba ne ng'anda shabo.

- 1. Basalile ifyakukulila fimo fine ng'anda shabo. Umuntu onse ali uwakakulwa ukuisalila umusango wa mweo untu ali nokukonka.
- 2. Basalile ififulo fimo fine ifyo bakulilepo amayanda yabo. Pali ni panshite yi pantu ubulekano bwakupwisha kwa ng'anda kwasalilwe.
- 3. Bakwetenshita imo ine iya ku kulilamo amayanda yabo. Bonse pali ifwe twapelwa ba ora nangu insa shimo bene cilabushiku, lelo munshila tulabomfeshamo ico cili kuli ifwe.
- 4. Baleeshiwa ne mfula imo ine, bulamba ne cipupu. Bonse tuli no kulawila mukweshiwa mu nshiku sha myeo yesu.

Nomba natuloleshe ku nshila shintu bakakula babili na ku ma yanda yabo yali ayalekana.

- 1. Kakula umo asoselwe ukuba wa mano lelo umbi uwatumpa.

BAKAKULA BABILI

AMALEMBO: Mateo 7:24-29.

ICIPANDE CA KUSUNGA PA MUTIMA: "Takuli uwinga-bombela bashikulu wakwe babili; pantu ukuti apata umo no kutemwo mubiye, na pamo kuti abisha umo nokusulo mubiye. Tekuti mubombela Lesa na Mamone."

Mateo 6:24.

ICISHIBISHO:

Twaisa nomba ku kwisala kwa Kushimikila kwa-kwa Shikulu ukwa pa Lupili. Yesu nabika ifishinka ifi-kalamba. Ukufuma ku cipande ca 13 ukufikila ku mpela ya cipandwa. Shikulu alebika pali bakomfwa bakwe ifisangwa pantanshi yabo mu nshila shibili. Bonse balingile baya pa mwinshi umo nelyo umbi uwapa minshi ibili. Balingile basalo kwingila pa mwinshi wakamfye-mfye no kwenda mu nshila yafyenenkana: intu itungulula ku mweo epali baingila mu nshila yasalala iitwala kumfwa ya pe. Ukufwaya kwakwa Yesu muli ifi fipande kwesho kulangisha bakomfwa bakwe, naifwe ilelo, ifyo kumona no kulesha amatunko na masanso ayali munshila yesu.

Yesu alepela amabulangililo yatatu nangu ifikope fya misango yakubepa no kubepwa kuntu tuli noku kumana nako. Icikope ca ntanshi (fipande 15-20) fya pamulandu wa bakasesema wa bufi abali nokwesho kutubepa ukupitila mu mimonekela yabufi. Ilintu tuleiminina paminshi ibili tatulingile twamucetekela ukuti onse uusosa kuli ifwe pamulandu wakwa Kristu mwina Kristu iyo. Tatulingile kupingula pamulandu wa mimonekele ya muntu iyo, lelo pakweshe fisabo fyabo, nangu ifyo bali. Icikope ca cibili (v. 21-23) kucenjisha kwa

AMASHUKO

AMALEMBO: Mateo 5:1-5.

ICIPANDE CA KUSUNGA PA MUTIMA: "Balishuka ababusu mu mitima; pantu ubufumu bwa mu mulu bwabo." Mateo 5:3.

ICISHIBISHO:

Isonde lyonse lilefwayafwaya insansa kabili cabulanda nganshi pa kumona bambi munshila baleshi-fwailamo. Abantu abengi balefwaye nshile shingi isha kusangilamo insansa lelo pa mpela shibaletelo bwafya ne mpasase shabipisha nganshi. Ukushimikila kwa pa Lupili kuletweba ifyo twingaba ne nsansa. Kuletulanga ifyo muntu enga kwata kwanga ne nsansa, untu ali uwa shuka cine cine. Uyu emuntu alingwo kutasha. Natumone ifyo uyu muntu ali nokuba. Lelo icantanshi lekeni nsale ifintu fitatu tufwile ukusunga mu mitima yesu ilyo tulesambilila pamulandu wa Mashuko.

Icantanshi, Abena Kristu bonse balingile ukuba ngefi. Ukute kulondolola ifyo abena Kristu abacila bali nokuba, lelo fintu umwina Kristu onse alingile ukuba.

Icacibili, Abena Kristu bonse bafwile bakwata iyi mibele. Tacili ca kutila abena Kristu bamo balelangisha iyi mibele imo ilyo kabili balelangisha imo kuli bambi. Umwina Kristu alingile alelangishe mibele yakwe inshita shonse.

Ica citatu, Tapali nelyo cimo pali iyi milondo-lwele ilelinganya ku fintu twingatila ukushintilila ku mibele ya buntunse. Kano fye umuntu uwaba no

bwishibilo bwa kusenamina kwakwa Lesa eungalangisha iyi mibele. Kuti kwaba abantu abamoneka kwati bantu "bafuka" nangu "ababusu mu mitima", lelo ici cintu ca mubili. Ukuba ngo muntu Yesu alondolwele pano umo alingile afyalwa cipya cipya mu cine.

ABABUSU MU MITIMA - Icipande 3

Ishuko lya ntanshi lilesosa kuli ifwe pamulandu wa bu busu mu mutima. Yesu atile abo ababusu mu mitima bansansa kabili balingile ukutasha pamulandu wa mibele yabo. Icantanshi natutile ukuti ici cipande (3) tacilepalanya ku kupyana nelyo ku mimonekele ya mubili. Ici tecintu tufyalwa naco iyo. Nangu kupilubula ukubulwa kwa fipe ne fyuma iyo. Iyi mibele ya mupashi tailesonta pa fintu muntu aba nga wa fyuma nangu tali wa fyuma. Ukubo "mubusu mu mutima" ku mona imibele ya muntu iya kwafwilisha nangu kuyafwa mu fintu fya mu mupashi. Cilepilibula ukuti abo abai-shiba ukuti teti baipusushe abene beka kabili bali abai-pekanyo kusuminisha pa menso yakwa Lesa ukukabilila kwabo ebengapusuka kabili no kwisa mu Bufumu bwakwa Lesa.

Ukubo mubusu mu mutima ku kwato kupwilila kwa cilumba na mataka no kukana ilanga ngo waishiba fyonse. Cilepilibula ukuti Yesu Kristu alingile ukwishibikwa ukutula ekupembelela kwesu kweka ukwa pa bususho kabili ukuti ici cicitwa mukupitila mu kusenamina kwakwa Lesa tekutashiwa kwesu iyo (Abena Efeso 2:8,9).

ABALOSHA - Icipande 4

Ishuko lyacibili nalyo line lyawile pa lyatanshi. Abo abaishiba ukuti babusu mu mitima ebantu abakabila ifya mupashi pa menso yakwa Lesa. Pamo pene, abo abamone membu shabo no kukabila kwabo bali nokullosha

Yesu atile bakeshibilwa kufisangwa mu fisabo fyabo. Uwatetekela uwa fyalwa cipya cipya akwato Mupashi wa Mushilo mu mweo wakwe (Abena Roma 8:9), eico kabili nao ali nokulangi-she fisabo fya mupashi (Abena Galatia 25:22-23).

4. Nge mpela ya bakasesema wa bufi yamusango shani? Fipande 21-23 filingile fyasendelwa pamo ne fipande fya 15-20. Bakasesema wa bufi bakopelwa nabeminina pa menso yakwa Yesu pabushiku bwa bupingushi ukusose fya milimo yabo isuma ngo mulandu ya kulingwa kwabo ukwa kwingilila mu bufumu bwakwa Lesa. Lelo Kristu aletila kuli bene, kabili alepelo kucenjeshakuli bonse, imilimo isuma taili enyingililo ya mu bufumu bwa mu mulu. Icintu fye cimo icisula uyu mwinshi kwishiba Yesu ngo Mupusushi kabili Shikulu ukupitila mu kulapila no kutetekela.

Ifi fipande filetwalilila pa lyashi limo line pamulandu wakwa Yesu apo alesosa pamulandu wa kulekana ukwisa mu mweo ngo kwasuko bwapa kufundisha kwakwe. Ifi fipande fitupela inshila pali sho twingeshibilapo inshila intu muntu ali nokwendamo no kupelo kucejeshi kuli abo abali nokutungulula bambi munshila sha bufi. Natwipushe amepusho pamulandu wa fipande ifi:

1. Nga bakasesema wa bufi nibani? Aba Farise na ba Kalemba tabalesesema mukuti babete "bukasesema" wa bufi kanshi eico tulingile ukubafwaila kumbi. Bakasesema wa bufi nyabo abesho kupilibula umuntu uulefwayo kwingila pa mwinshi wa kamfyemfye. Baikalika abene beka, nge fintu cali, pa mpongolo nangu umwinshi wapa nshila yakamfyemfye ku kwesho kulesha bantu ukwingila munshila ya fyenenkana. Kasesema wa bufi muntu esho kutungulula bantu munshila yabufi ukubafumya ku kwingila mu nshila ya cine.
2. Nge nshila sha bakasesema wa bufi sha musango shani? Ukubepwa ecibombelo ca bakasesema wa bufi. Bamoneka kunse ngo lubali lwamukuni (icilonganino), lelo ukucila mimbulu (abalwani ba mukuni). Ukwisa kwati ku konka Yesu mu mashiwi yakwe ayapa nshila shibili, cili nokumoneka ukuti ubufwayo buli kunuma ya kubepa nango ukubepwa kwa micitile na bakasesema wa bufi kupilibula onse untu alefwai-sho kwingila pa mwinshi wa kamfyemfye. Ukwingila kwapa mwinshi wakamfyemfye kufwa-ikwa ukulapila ne citetekelo eico kuli onse uukana ifi fintu ninshi ni kasesema wa bufi.
3. Ngakuti twaishiba shani bakasesema wa bufi?

nangu ukulila pamulandu wafintu ifi. Ubulanda bwa cine bwisa ku mubembu ilyo atontonkanya ukubipa kwa luko pamenso yakwa Lesa. Uku ekufwaya kwalubali lwa kulapila. Elyo ukulapila kuleto kulekelelwa no kulekelelwa kuleto kusekelela no kusansamuka mu Bufumu bwa-kwa Lesa.

Amashuko yaletwebe fyo twingaba nga Yesu. Ici cipande (4) ciletwibukisho kuti Yesu euntu aloshe no kulila kwa bulanda. Alilile pa nshishi yakwa Lazalo (Yohane 11:35). Ici tacali pamulandu cibusa wakwe alifwile. Alishibe ukuti Lazalo ali nokuba no mweo kabili. Yesu alilile pamulandu wa kutilo lubembu lwaletetele imfwa na macushi muno calo. Pa nshita imbi kabili, tulemona ukuti Yesu alilile Yerusalemu pamulandu wa kukanatetekela muli wene no kufilwa kwa kulapila kwapa membu shabo. (Luka 19:41).

Yesu atile abo aballosa bakasansamushiwa. Ubu bulayo buli pabili. Icantanshi, bulelaya ukusansamushiwa kuntu kwisa ukufuma ku kulekelela kwakwa Lesa. Icacibili, kwabo kusansamushiwa ku muntu alete myeo muli Yesu. Abo aballosa pamulandu wa myeo ya luba no kuya ku kuinonkela kuli Kristu bali nokusansamuka mu mulu pamulandu wa bantu bapusuka. Umwina Kristu onse alingile ukusende cisendo ca pa mulandu wa bantu baluba kabili abaluba ukwabula Lesa. Twali kwato kulaya ukufuma muli Baibele ukuti, "Abatanda ne filamba ba kasepa notupundu, uusende cipe ca mbuto, ukuya alelila; ukwisa akesa no tupundu, nasende myashi yakwe." (Amalumbo 126:5, 6).

BALISHUKA ABAFUKA - v. 5

Limo kabili, ilyo tulelolesha ku kupilibula kwa mashuko, tulingile twaibukisha ukuti Yesu alesosa pamulandu wa mibele ya mu mupashi te mibele ya mu

mubili iyo. Mukuti tumfwikishe iyi misosele bwino, natubikefye pakati. Abo abapalwa nyabo abashakwata cilumba nangu kuilangisha, abaisulamo no bukankala bwakuipela abene. Umuntu uuitakisha ne ciluba teti abe uwa nsansa mu mupashi wakwa Lesa cine cine. Uyu muntu takwata bwishibilo ubwisa mukumone membu shakwe mukuicefya no mukukana kwata maka ya kuipu-susha. Umuntu wa cilumba tabala kwato bwishibilo bwa bupususho bwakwa Lesa. Umuntu wa fuka talingile kutontonkanshishisha ukuti abo "wanaka" iyo. Umuntu wakuka cine cine alishiba ukuti amaka yakwe yafuma kuli Lesa. Nangu fye ali uwafuka, kuti abo wako mu mupashi. (Moneni kabili mu Malumbo 121:1, 2).

Nomba moneni kuli abo ababa bafuka cine cine. Natwebwo kuti bakapyane calo. Moneni ifintu fibili pamulandu waici:

1. Abafuka bakapyana, tekuwila nangu ukufwaya fwaye calo. Bakapelwe fintu ifyo Lesa alefwayo kuti bakakwate. Nga bafyalwa cipya cipya bate-tekela tuli bana bakwa Lesa Kabili impyani-shinakwe Kristu (Moneni Abena Romba 8:16,17).
2. Ubupyani bwesu bwa mu mupashi. Umwina Kristu talefwaye fintu fya muno calo, lelo ubufumu bwakwa Lesa no bulungami bwa buko (Mateyo 6:33). Paulo atile ku bena Kristu baku Korinti ukuti tabalingile kusakamana ne fipuna fya pamulu no kucindikwa panwe sonde. Bakwa Kristu nefintu fyonse fyakwe (Moneni 1 Abena Korinti 3:21-23). Ubupyani bwa bena Kristu ni nsansa shamu mupashi no mutende pe sonde. No mweo wa muyayaya mu mulu. Ukunonke calo conse mu mubili no ku lufyo mweo kuti ca moneke cabutumpe nganshi. Isonde nafyonse ifilimo fyakwa Lesa. Nga bana bakwa Lesa, abatetekela "bapyana" ifintu fyakwa Shibo wa mumulu fyonse.

Yesu aleita bonse abalefwayo kwingila pali uyu mwinshi wa fyenenkana ukwisa umo na umo. Amabumba tayengila pali uyu mwinshi iyo, lelo cila muntu mwine alingile ukuicitila umwine eka. Takuli nelyo umo uwingakwafwilisha ukutetekela muli Kristu. Ulingile waicitila we mwine. Inshila ya fyenenkana iletwibukisha ukuti kuli fintu fimo ifyo tulingile ukusha ilyo tuleya ifishingela pamo nefwe. Untu alefwayo kwingilila pano alingile abo waipokanyo kushe bumba no kwingila eka.

- b) Inshila yali fyenenkana. Untu ali no kukonka Yesu alingile ashe nshila ya cinabwingi kunuma. Icinabwingi catwalilila mu nshila yasalala, lelo uwa tetekela alaifumyako umwine kuli bene nangu umutengo ulume shani, no kwingila mu nshila yakamfyemfye.
- c) Abantu abanono ebasange nshila iyi. Nshile yi tenshila ya cina bwingi kabili iya kwishibikwa iyo. Iyi nshila kuti yabe ya yafya na bucaibela. Lelo twalikwato kulaya kwakwa Kristu ukwa kuti ali nokuba nefwe (Mateo 28:20).
- d) Iyi nshila itungulula ku mweo. Ici ecilenge no kwafya kwa nshila ukubo kwalinga. Ukulaya kwakwa Kristu mweo wa muyayaya kuli abo bonse abali no kwingila mu nshila iyi. Icakulekelesha, Natumone ukuti Yesu natambulula ukwita kwakwe kuli bonse ku kwingila mu nshila yakamfyemfye ku mweo. Awe ngefyo, cashalila kuli onse mu nshila yakamfyemfye ku mweo. Awe ngefyo, cashalila kuli onse ukuisalila pa nshila intu ali nokwingilapo.

shibili, kabili kwati ni bashikulu babili mu cipandwa 6:24, tulingile twasala. Takuli nelyo umo uwingenda mu nshila shibili pamuku umo wine. Alingile asala umo ali nokuya. Natweshe nshila shibili ishi ishaisulwa pali ifwe:

1. Inshila yasala. Iyi nshila ili iyapelwa mucifulo ca nshila ya kamfyemfye kabili yaliikwatile mibele yaiko.

- a) Yakwato mwinshi uwasalala. Tamwaba na fyakuninika pakwendamo muli iyi nshila. Tamulefwa-ikwa kuposa mibele yakale. Kabili cili cayangu ko kwenda muli iyi nshila pantu umwinshi walisalala. Kalemba ku bena Hebere alelangisha ukuti umo kuti aingila muli iyi nshila pamulandu fye wa kusula inshila ibiye (AbaHebere 2:3).
- b) Ni nshila iyasalala. Tamwaba kubindwa nangu fyakulesha muli iyi nshila. Mwabe ncende kuli bonse abalefwayo kwendamo.
- c) Mwaba abantu abengi muli iyi nshila. Bonse abashasala Yesu Kristu cine conse bali muli iyi nshila.
- d) Impela ya nshila iyi boni. Onse uulekonke nshila iyi ale konka Satana te Kristu iyo, kabili icilambu cintu Satana apela ni mfw (Abena Roma 6:23). Iyi mfw ya mupashi, imfw ya muyayaya (Ukusokolola 20:15).

2. Inshila yakamfyemfye. Iyi nshila enshila iya-lekana ne yasalala ne mibele yaiko niyi:

- a) Yakwata umwinshi uwafyenenkana. Iyi tenshila intu itampilapo iyasalala elyo yacepa ku ntan-shi. Iyo. Yakwate pakwingilila apa fyenenekana.

ISAMBILILO 2

UBULUNGAMI NA MASHUKO

AMALEMBO:

Mateo 5:6-12.

ICIPANDE CA KUSUNGA PA MUTIMA: "Balishuka abali ne nsala ne cilaka ca bulungami; pantu bene bakekuta."

Mateyo 5:6.

UKUFWAIKWA KWA FYA MU MUPASHI - V. 6

"Insala" ne "Cilaka" mashiwi ayakosa ayabom-feshiwe pamo ku kulangisho kufwaya ukwakosa. Aba-shuka bantu abale fwaisha sana ubulungami. Twalishi-ba ukuti takuli nelyo umo uwinga ito kubo wa lungama (Abena Roma 3:10). Yesu aletila ukufwaya fwayo bulungami kusekesha Lesa. Lesa atashishe Dabidi pakupe-kanyo ku kule tempele nelyo tali eo ali no kulikula. (I Ishamfumu 8:18).

Ubulungami buntu bulesoswa pano bulungami bwakwa Lesa ubusangwa muli Yesu Kristu. Cine cine uyo muntu alishuka uulapila nokutetekela muli Yesu Kristu. Ukusansamuka kwakwe kwabikwa pa cishinka ca kuti alishibaukuti imembu shakwe shalilekelewa kabili alipelwo bulungami bwakwa Lesa nomb (2 Abena Korinti 5:21). Ubulayo pa mpela ya cipande buletila uwa kufwayafwaya ukuti insala ne cilaka cakwe cike-kushiwa. Kristu eka ewingekushe cilaka ne nsala ya muntu mu fyakulya fya mupashi (Yohane 6:35) no kunwa kwa mu mupashi (Yohane 4:14).

ABA LUSE - V. 7

Ici cipande kutwalilila kwa kulondolola kwapa mwina Kristu, lelo muli ukupilibula kwa misango ne mibele ya kulondolola. Amashuko yantanishi yane

yatwebo musango wa mwina Kristu mu nshita sha kuka-bila kwakwe. Nomba tulefwaya ukuti tumone mibikile yamibele yakwe ku banakwe. Ici naco cikonkelefyeye pa mashuko ya ntanshi epo ilekula. Umuntu uuimona nge fintu Lesa amumona ali nokuimona ububusu mu mupashi; ali nokullosha pamulandu waici; tali nakuitakisha nelyo kuilumbanya; lelo ali nokufwayo bulungami bwakwa Lesa. Eico, pakwishibe fi fyonse kabili napa kupokelelo bwishibilo bwakwa Lesa ali nokuba no luse kuli bambi.

Ukuba abaluse kubika ukusakamana no kutemwa kwa pali abo abalekabila. Ici cilepilibula abalekabila mu mubili, ukwa muntu wa ku nshila yaku Yeriko, uwalangishiwe uluse lwine lwine ku muntu musuma umwina Samaria. Cilepilibula kabili kuli ifwe ukuti twalangisho luse kuli abo abalekabilo luse lwa mu mupashi nge fintu Kristu alangisho luse kuli ifwe ukupitila mu mfwakwe.

Abaluse nabo bakalacitilwo luse. Natube abakumfwikisha pali ici. Uluse lwakwa Lesa talupelwa kuli ifwe pamulandu wa kucitila abantu bambi uluse iyo. Ukulekelela kwakwa Lesa kwamu kusenamina (Abena Efeso 2:8,9). Lelo abo abaluse balangisho kuti balyumfwa ifyo Lesa abacitila, na pamulandu wa ici, bapokelelo luse. Inshimi yakwa Yesu pamulandu wa musha wabulwo luse iletusambilisha icishinka cimo cine (Mateyo 18:23-35). Nga cakuti uushalungama, umusha wabipisha ulya tali na kulekelela musha untu alemubombela, kanishi ici capilibwile ukuti taumfwikishe pamulandu wa kulekelela kuntu kwapelwe kuli wene. Eico shikulu wakwe alikano kumulekelela pantu nao afililwe kulangisho kulekelela. Eico uyo waishibe cifulo cakwe ngo mubembu pa menso yakwe Lesa, kabili ali pokelelo kulekelelelwa ukufumakuli Lesa, wa luse kuli bambi, ici alalangisho kuti nao alipokelelo luse.

Tapali nelyo umo, pali ifwe, no buntunse uwa-

ISAMBILILO 12

BAKASESEMA WA BUFI

AMALEMBO:

Mateo 7:13-23.

ICIPANDE CA KUSUNGA PA MUTIMA: "Ingileni pa mpogolo ya kamfyemfyeye: pakuti impongolo yasalala, kabili inshila yapabuka iitwala ku bonisi, kabili bengi abengilako." Mateyo 7:13.

ICISHIBISHO:

Pali uyu mulandu Yesu atampa no kwisalo Kushi-mikila kwakwe ukwa pa Lupili. Apele milandu itatu iya-kulekeleshako:

1. Inshila shibili isha isulwa ku bantu;
2. Ukucenjisha kuli bakasesema wa bufi; kabili
3. Umulumbe wa bakakula babili.

Muli ili sambililo tuli nokulanda pali fibili fya ntanshi.

INSHILA SHIBILI - V. 13, 14

Yesu napekanya bwino bwino ku basambi bakwe ifyo imibele ya bekashi babufumu bwakwe yali nokuba. Elyo alepela amabulandililo ya bulekano pakati kamafunde yakwe ayapya na mafunde ya mu Cipingo Cakale. Panuma yaici Yesu aletweba ifyo ici cili nokupilibula ku mwina Kristu mu bwikatano kwakwe kuli Lesa na bantu banankwe. Nomba kuno natukwata amashiwi ayaletulangisha ukufwaikwa kwa bulekano kuli ba kanonka bakwa Yesu ne calo.

Ubu bulandililo busoselwe na Yesu nge nshila

uwafikapo nga kuti afilwa shani ukutupela ifi-
suma kabili tefibi iyo ku bana bakwe abamu mu-
pashi.

Mateyo taletwebe fyo ifi fintu fisuma fili no kuba
fintu Lesa ali no kutupela, lelo Luka nasosa
(Luka 11:13). Luka aletila Lesa ali nokutupelo
Mupashi wa Mushilo. Mukutupelo Mupashi wa
Mushilo, ni nshi atupela na fyonse ifyo tulefwa-
ya. Twamona nomba ico tufwile ukutotela Lesa
pa kwipusha, nangu ukulomba, ukufwayafwaya,
no kukukunsha tacilepilibulo kuti tuli nokupo-
kelela fyonse ifyo tulefwaya. Cilepilibulo kuti
tuli nokupokelela ico icili icalinga kabili icisuma
pantu Shifwe wa mu mulu taluba iyo. Ubulayo
bwakutula nga twaipushe cintu cisuma, Lesa
Shifwe wa mu mulu ali nokupela kuli ifwe.

IFUNDE LYA BULANGILILO - V. 12

Ishiwi "eico" pakutampa kwa cipande ici kulet-
langililo kuti ukupitulukamo kuli no kulengwa. Yesu
acilasosa pamulandu wa kupingula bambi kabili atula-
ngisha ifyo Lesa atucitila nelyo twali ababembu. Nomba
alepela amashiwi ya kulekeleshako aya pamulandu wa
kupingwila bambi no bwikatano bwesu kuli bene. Ale-
sosa ukuti tuli nokucitila bambi ifyo tulefwayo kuti ba-
tucitile. Lesa tatucitila ifyo twalingwa ukulingana ne
membu shesu. Lesa atucitila no kusenamina kabili no
kutemwa. Tuli nokulolesha pa bantu bambi ifyo Lesa
alolesha pali ifwe --- mu luse no kutemwa.

Yesu atile ili funde "e mafunde na bakasesema".
Uku kutila, umupashi wa mu Cipingo Cakale uli muno.
Ilyo ifunde lyatila, "Wilaipaya, nangu kwiba, nelyo
kucito buende? mupashi untu uli kunuma wakutula tuli
nokutemwa abanensu. Iyi nsosele yakwa Yesu ilebiliki-
lako pamo pene na mafunde ayabindo kucena bambi no
kupilibukila munshila imbi iya ku bafwilisha.

kwato mupashi wa kulekelela. Nga nomba muli noyu
mupashi, ni pakuti na mu mona ifyo Lesa amucitila te-
mukuti mwali abalingwa. Mutila, "Nalishiba ukuti nali-
lekelelwa cine cine, eico naine wine ndelekelela mu-
cine. Nga cakuti nshili na luse ni nshi nshumfwikishe
luse lwakwa Lesa; Ndi kunse yakwa Kristu; Ndi uwaika-
lilila mu membu shandi, kabili nshalekelelwa iyo."
Abo abalangishiwa uluse lwakwa Lesa no kulwishiba
bali nokulangisha bwangu bwangu uluse kuli bambi.

ABASANGULUKE MITIMA - V. 8

Ukusanguluka kwa mu mutima tacilepilibulo ku-
bulo lubembu nangu ukufikapo iyo pantu takuli nelyo
umo uwingabe fyo. "Umutima" kubikako ukufwaya no
mweo wa muntu. Muli Baibele, "umutima" lyonse fye
cibikako umuntu onse na mufyakusala fyakwe fyonse.
Ishiwi "sanguluka" lilesangwe miku 28 mu Cipingo Ci-
pya kabili imiku ikumi lilepilibula "ukubuta". Ilyo
lyabomfiwa pamulandu wa nsalu, lilepilibula insalu iya
buta iya golide, nangu golide yeka yeka; iyekalashi
ililemonekesha. Ukubomfiwa ku muntu umo uwalungamo
mutima kabili uwaba ukufwaya kumo. Umuntu wa sang-
uluko mutima uwa mu Malumbo 24:4 "Uwa minwe ya
kaele, nangu kulapa ku kufutika? (Ukupilibula kwa
mu cina America). Mu Cipingo Cipy a cilelangisha abo
abalungama na Lesa. (Yakobo 4:8).

Abantu bamusango uyu bali "nokumona" Lesa
mumibele yaku mumwena mu bwishibilo bwa mapepo
nga Esaya (Esaya 6:1). Kabili, akalambula bonse aba-
lungama nankwe pamo, ekutula, abo abafyalwa cipya
cipya abatetekela, pakubasuminisha ukumumona amen-
so na menso mu mulu. (Ukusokolola 22:4).

ABACITO MUTENDE - V. 9

Ukusosekesha kwapa mutende nokucito mutende

kwaba lyonse mu kufundisha kwakwa Yesu. Pakufyalwa kwakwe bamalaika baimbile pamulandu wa "mutende panwe sonde". Yesu ayebele abasambi bakwe ukutemwa abalwani babo nokucite ciisuma kuli bonse ababapatile (cipande 44). Imbila nsuma yakwa Yohane ilatwebe uku-ti icabupe ca kulekeleshako icakwa Yesu ku basambi bakwe cali mutende (Yohane 14:27). Eico cintu cisma kuti bakakonka bakwe babe bakucito mutende. Uwa ku-cito mutende umo ushifuma fye ku kutela impasase, lelo abo wa cincilo kwafwilisha bambi ukubaletelo mutende.

Pamutima wa kupilibulo mutende nge fintu waso-swa mu Cipingo Cipy ebwisulo bwa mutende wakwa Lesa. Teti kube umutende wine wine pakati ka bantu kano fye abantu bakwato mutende na Lesa. Abena Kris-tu, abalefwayo kulenga uyu musango wa mutende, kuti baitwe cine cine abana bakwa Lesa, pantu balekonka ubulangililo bwakwa Yesu Kristu untu ali "Kalenga wa mutende? (Abena Efeso 2:14-16). Ukwishibisha umo ku bupususho bwakwa Yesu, untu ali mu membu shakwe, ali mulwani wakwa Lesa.

BALISHUKA ABALAMATWA - V. 10-12

Abena Kristu ba ba abalamatwa ukupita mu myaka yonse ukufume nshita yakwa Kristu. Bacili bale lamati-lwa na mu mang'anda yabo muntu bambi tabali bene Kris-tu. Kabili mu mfyalo fimbi abena Kristu balecushiwa pantu abantu tabatemwa bwina Kristu ukucila pa mipepele imbi intu ipepwa uko. Eico tulingile ukwishiba ukuti ukulamatwa limbi kuti kwaisa kuli ifwe.

Ishibeni kabili ukuti Yesu atile tuli nokuba nen-sansa lintu tulelamatilwa pamulandu wa "bulungami". Tatulingile kutontonkanya ukuti Lesa alatupala ilyo twa-cite cilubo, nangu ukusubila fye fya bufi iyo. Abena Kristu bali nokulamatwa ilya cine cine baleikalila Kristu

wa bwite bwa mu mulu bwa kwa Lesa muli Kristu Yesu". (Abena Filipi 3:14).

Ukwipusha kubikilwe pakutontonkanya kwesu kukalamba ukwa mu mupashi ukukabila kuntu kuletu-sunkila ku kufwailisha ubwasuko bwakwa Lesa. Nomba natuloleshe ku bwasuko buntu tulepembelela ukufuma kuli Lesa.

1. Ubwasuko bwesu pa kwipusha kwesu kubikilwe pa bwikantano bwesu kuli Lesa nga Shifwe wa mu mulu. Ubu bulayo tabupelwa kuli onse iyo pa ntu onsetamwana wakwe Lesa. Mumilengelwe bonse tuli babifi, kabili abana bakucipyu. Yesu atile mu cipande 11, "Eico imwe, mwe mbifi". Kristu atile, abantu bamo "muli bakwa shinwa kasebanya" (Yohane 8:44). Mumilengelwe tuli balwani bakwa Lesa (Abena Roma 5:8) tebana bakwa Lesa iyo.

Lesu abafye Shifwe ilyo tulapila ku membu shesu no kucetekela Kristu ngo Mupususshi (Yohane 1:12). Tuba abana bakwa Lesa ilyo fye twafyalwa cipy cipy no kupokelela imilengelwe ipya. Lesa wa mushilo, iwe naine tatuba bana bakwa Lesa ukufikila ilyo twapokelela ukulengwa kupya ukwa mushilo. Pakube mbifi, tatwakwata mile-ngelwe ya mushilo. Lelo Lesa kuti atulenga bana no kutupela ukulengwa ku pya kabili mpyani sha malayo shakwa Lesa muli Kristu.

2. Kwaba kabili na kumbi ukwasuka kwakwa Lesa pa malayo yesu pakulomba kwesu ukufwaya-fwaya, no kukunkusha. Pamulandu Lesa ni Shi-fwe, takatupele nelyo kamo akabi. Yesu atile bashifwe bapano isonde teti papele umwana ili-bwe mucifulo ca mukate, nangu insoka mucifulo ce sabi, ku bana babo. Palibufi kuli Shifwe

yesu fwebene ilyo tatulaesho kufumya icipampa mu linso yakwa munyinefwe. Ifishinka muli ifi kulangisha kuli ifwe ukukabilwa kwa kulekelelwa na Lesa mukusenamina ilyo alangishe membu shesu. Yesu naikata kuli ifwe imitontonkanishishe wa mwina Kristu nefyo imicitile yesu ili nokuba, "Ngo wingekala ukulingana nafi nani?" Elyo Yesu kabili aletupelo kwasuko, "Lombeni, kabili cilepelwa kuli imwe; fwayeni, kabili mulesanga; kunku-nsheni, kabili kuleiswilwako imwe."

Eico tulemona ukuti takuli kupela kuntu kwaba apabuta ukwa kuti Lesa atupele ukufwaya kwesu konse. Kulaya kwakwa Lesa kuli ifwe ukuti atupele ukwafwa mukwansha kwa kukula no kukana fikapo kwa mibele yesu intu tufwile ukulalangisha nga bena Kristu.

UKULOMBA

Inshila shitatu nashibomfiwa pano isha kulondolola imicitile ya mwina Kristu iya pamulandu wa kulya uku. Tatwebwo "kulomba", "ukufwaya" noku "kunkunsha". Ubwikatano bwa mashiwi bulepelu bunte. Isambililo lyakutula tulefwailisha ukufuma kuli Lesa pa kwasuko nangu amasuko yantu tulefwaya. Aya ene mashiwi mu mbila nsuma yakwa Luka 11:5-9 yalekonkana ne nshimi ya muntu akwete umulendo. Ulya muntu aile kuli cibusa wakwe ku kulombo mukate. Pamulandu wa kulombesha kwakwe umuntu ulya ali bukile no kumupela mukate. Isambililo lili ilyalungika kuli ifwe. Nga tulefwayo kuba bantu bakwa Lesa, ngatulefwayo kwishiba Kristu no kwenda pamo nankwe no kwishibila aya mapalo yantu ali nokupela kuli ifwe, tulingile ukutwalilila ukwipusha ukufuma kuli wene ubushiku no bushiku. Nilyo lyeka fye elyo tokesushiwa. Kabili ici tacilepilibula ukuti nga twaisulwa limo ninshi fye twaisulo muyayaya iyo. Tulatwalilila ukuba ne nsala ne cilaka, kwati Mutumwa Paulo, ukushe fintu ifili kunuma, no ku "konkelela ukulola ku buyo, ku mwala

pantu lyena icalo cili nokubapata (Yohane 15:18).

Bushe cinshi tulingile ukusekelela ilyo twalamatilwa pamulandu wa bulungami? Pantu ici bushininkisho bwakutula tulekonka Yesu. Bakasesema bamo Cipingo Cakale balelamatwa pamulandu wafisubilo ne micitile yabo iya kucito bufwayo bwakwa Lesa. Awe ngefyo, Yesu aletulayo kuti icilambu cesu cikalamba mu mulu.

-ooOoo-

UMUCELE NO LUBUTO

AMALEMBO: Mateyo 5:13-16.

ICIPANDE CA KUSUNGA PA MUTIMA: "Imwe muli mucele wa pano isonde. Lelo umucelel nga nausunduka, kuti waloweshiwa ku nshi? Tauwamine cintu kabili iyo, kano ukuposwa kunse, nokunyataulwa ku bantu."

Mateyo 5:13.

ICISHIBISHO:

Nomba twaisa kucitente cimbi icapya ica Kushi-mikila kwapa Lupili. Mufipande fya 3-12, Yesu alepela ukulondolola kwa mwina Kristu ne mibele yakwe. Pakuba abamwene ifyo mwina Kristu aba, nombatwaisa ku kuantontonkanyapo ifyo mwina Kristu ali nokulangisha ku calo. Umwina Kristu tabo wataluka ukufuma ku calo, (Yohane 17:15-16). Nangu ali mu calo, tali lubali lwa calo iyo, lelo umulimo wakwe wa kuleto bwishibilo pa calo. Yesu apele amabulangililo yabili ifyo mwina Kristu ali nokuba. Abasambi bakwe bali nokuba ngo mucele no lubuto mu bunte bwabo ku calo.

UMUCELE WA PANO ISONDE - V. 13

Umucele wali no mulimo ukalamba mu nshiku shakwa Yesu Kristu. Mucalo icakaba ica Palestine umucele wa lebomfiwa ukusungile fya kulya. Eico, ukwita abasambi "umucele" kwali kubika ubusuma bwabo ubwa kubelesha pano isonde. Umucele upelo kulowa ku fya kulya. Tontonkanyeni ifyo ifya kulya fyesu fili nokube fyatalala nangu ifyasunduka ukwabula umucele muli fyene. Kabili tontonkanyeni umucele unono ifyo wingacita. Nangu fye akamucele kanono kali akalingo kuloweshe mbale ya fyakulya.

UKULOMBA NO KUPOKELELA

AMALEMBO: Mateyo 7:7-12.

ICIPANDE CA KUSUNGA PA MUTIMA: "Lombeni kabili cilepelwa kuli imwe; fwayeni, kabili mulesanga; kunku-nsheni, kabili kuleiswilwako kuli imwe." Mateyo 7:7.

ICISHIBISHO:

Amalembo ye sambililo lyesu ilelo yakwete fintu fyayemba kabili ifilefika fye ukutali ifya malayo ifisangwa muli Baibele. Lelo natupelepo ishiwi lya kucenje-sha pakutampaye ukusambilila kwesu. Ifipande 7-11 filingile fyasendwa nge fyaikatana kabili no kumfwikwa nga ukusosa kumo kwine. Nga cakuti twasendwa icipande 7 ce-ka, kuti kwaba ngo kulaya kwakwa Lesa ukwa kutupela icili conse na fyonse ifyo twingepusha ukwabula uku kumako bambi. Nga twati tumone mu bwishibilo bwesu ifwe bonse tulesango kuti Lesa tatupela fyonse ifyo twaleipusha. Tuletotela Lesa pa kukana tupela ifintu fimo ifyo twalefwaye myaka iingi yapitapo tafyapelwe kuli ifwe. Panshita tatwaleumfwikisha lelo nomba natwishiba kabili tuli abakutasha kuli Lesa ukuti tatupele kulomba kwesu. Eico tuli nokwibukisha ukuti isambililo lyesu ilikalamba lya kuti Lesa takatupele fya kulomba fyesu fyonse ifyo tulefwaya. Lesa alitukwatile nshile isuma, nge fintu tukamona.

UKULAYA - V. 7

Ilyo tulelolesha kuli ubu bulayo bukalamba ican-tanshi tulefwayo kwishiba ico Yesu asosele aya mashi-wipali iyi nshita. Mu cipande 1-6 Yesu atulangisho busanso bwakupingwila bantu bambi kwati ifwe nifwe bakapingula basuma. Natwebo kufumye fipampa mu menso

Nomba natutwale fyonse fi kulubali lwa ku mupashi. Nga tulefwayo kwafwilisha umo pamulandu wa fintu fya ku mupashi tulingile twaibukisho kuti tuli no kwikato mweo, icintu ica tefya nangu icayfya mu muntu. Nga kanshi tuli nokufumyamo shani icipampa? Icilefwaikwa pali iyi nshita kuba abaicefya, abaluse, kabili abaishibe membu shesu fwebene. Nga twaifumye cipampa icaba muli ifwe ica kupingula ukwebaula bambi elyo kanshi tuli abaice fya kabili abaluse kabili abalingo "kusose cine mu kutemwa" (Abena Efeso 4:15).

AKAPATULULA KA MU MUPASHI - V. 6

Pakubala cacimoneka kwati ici cipande tacali icakumako kuli ifi fipande fimbi fisano ifya cipandwa ici. Awe nge fyo, natumona kale ukuti umulandu wa pabupingushi kulubali lwa bena Kristu takulingilwe kwa lekeleshiwa. Tatulingile kupingwila bantu, lelo tulingile twaesho bupingushi pakucita pamo nabo. Yesu talecita fintu fyonse mu musango umo wine kuli bonse. Nangu fye bantu aba banga bakateka bapakupingulwa kwakwa Yesu, Yesu ayaswike fye ku bwipusho bwakwa Pilato lelo kuli Herode tasosele kantu nelyo kamo. Nefwe tulingile twasambilila ifya kupele mbila nsuma yakwa Yesu Kristu ku bantu munshila iyaibela muku lolesha ukuti umuntu no muntu abo waibela. Kabili tulingile twaesho kupela ku bantu bashatetekela icintu balekabila. Ici ekutula, ukufikila ilyo muntu apokelela Kristu ngo Mupusushi alekabilo kwishibo bupususho. Yesu talekele mwanakashi wa ku Samaria ukusose fintu fyaibela ukufikila ilyo baputwile umulandu wa bwikatano bwakwe na Lesa ngo Mupusushi.

-ooOoo-

Nga nomba uku kusosa ukwa kutila fwe bena Kristu tuli mucele cilepilibula kuli ifwe. Natu tontonkanyepo inshila shimo muli sho mwina Kristu angabela umucele mu calo.

1. Umwina Kristu ne mibele ya micitile ya fintu no kufikapo kwakwe kwaba ngo mucele uulesunga kabili uulewamye cinabwingi.
2. Insansa no mutende wa mwina Kristu mu mutima filangisha onse pamulandu wa wene ukuti asango kupilibula kupya no kulowa ukwapa mweo wakwe.
3. Kabili, ukubelesha kwa mwina Kristu umo kubo kukalamba ukucila pa fintu engatontonkanya. Akwete amaka yakwa Kristu ayekala muli wene kabili nokubomfyo mweo wakwe ngo bunte bwa maka yakwa Lesa ayakupususha abaluba.

Icakulekeleshako, Yesu apele ukucenjesho. Atile umucele untu wa lufishe ukulowa kwauko tawalewamina kantu nelyo kamo, lelo ukuposwa fye. Imibele ya mucele untu walebomfiwa mu nshiku shakwa Yesu wali uwakulufyo kulowesha nga waikala panshi apabomba. Umwina Kristu ali nokulubule calo nangu icalo cili no kumwibilo bwina Kristu bwakwe. Kashimikila mukalamba, D.L. Moody, limo alembele muli Baibele ya muntu nokutula, "Ili Buku lili nokukufumya ku membu shobe, nangu imemba shobe shili noku kufumya kuli ili Buku." Bonse natube abashininkisha ukuti ubunte bwesu kuli Kristu bwaikalilila ubwacine kabili ubwa kosa.

ULUBUTO LWA PANO ISONDE - V. 14-16

Ubulangililo bwa cibili buntu Yesu abomfeshe ku kulangilila ifyo umwina Kristu aba "Lubuto". Ulubuto cintu cifwaikwa mu mweo wa muno isonde. Ukwabulo lubuto, ifyabyalwa nangu ifimena fili no kufwa bwangu

bwangu kabili no mweo wa fiko uli no kupwilila. Kabili, ulubuto lulatwafwilisha ukumona no kwendauka konse no kwendauka konse na kubomba.

Abena Kristu elubuto lwa pano isonde pantu Yesu ali e Lubuto lwacine (Yohane 1:9) nabo abatetekela muli wene balikwato lubuto pantu Yesu alilubika muli bene (Moneni 2 Abena Korinti 4:6). Nge nyali munwe sonde, abena Kristu balingile babalika, ekutilla, ukucitilo bunte bwakwa Kristu, mukuti amwenekele kuli abo abacili mu mfifi ya lubembu.

Mucifulo ca kuti tumfwikishe ubu bulangililo bwino bwino, natwipushe amepusho yatatu pamulandu wa lubuto ulu fintu tuli nokuba nga bena Kristu.

1. Ngo lubuto luli nokubikwa kwisa? Ifi fipande filesosa pamulandu bukalamba bwa ncende kuntu ukusanikila kulefwaika. Icipande 15 cilesosa ifya ng'anda. Umusambi uulabila icitetekelo kulya alacikana nokufikisho lubuto lwakwe. Mu cipande ca 14 tubelenga ifya musumba. Ku milimo, kwi sukulu, na kukwangala, ukwishibikwa kwa mwina Kristu kulakula ku musumba onse. Kabili na pampela bukatandilwa ku mpela ye sonde yonse (v. 14). Ukwishibikwa kwa (Lubuto mwina Kristu kuti kwafika konse.
2. Ngo lubuto luli no kubali shani? Luli nokubalika cabefye aba pabulo kululesha. Ifyo pabo busanso ukuti umucelekuti walufyo kulowa, cimo cine ukuti ulubuto kuti lwalubila mu mfifi nga talupe-lwe nshita ya kubalika. Icitetekelo ca mwina Kristu cilingile cabo bunte. Talingile kuba na nsoni ku kulenga abanakwe uku mwishiba ukuti mwina Kristu kabili ukutilla ukwanshiwa kwakwe takulingile kwasuminisha wene ukucita ifintu ifyo munakwe, untu ashili mwini Kristu, engacita.

2. Umulandu wa cibli untu Yesu aletwebo kushipi-ngula kuilanga kwati tuli abacila ku kulapingula bambi. Paulo aletilla takuli nelyo umo uwingacite ici pantu bonse tulaiseka fwebene (Abena Roma 2:1). Yakobo kabili acenjeshe abena Kristu ukuti beibika kwati nimwe bashikulu bamaka (Yakobo 3:1). Lesa eka ewaba na maka, amano namaka yakwendauka ku kupingula muntu micitile yakwe. Tulingile twalekela ifi fintu kuli wene.

3. Tatulingile kupingula pantu tatwalinga kupela bupingushi bwa cine. Yesu alesosa ukuti nga cine cine tuli abasakamana no bulungami no bupingushi ubwalungama tuli nokutampa fwe bene fweka (v. 5). Umuntu waishiba ukupente fikope abo washininkisho kuti umulimo wakwe umwine uli bwino. Umwina Kristu alingile atampo kumono mwine eka elyo ali nokwishiba ukuti tali na maka ya kupingula bambi.

UKWAFWILISHA BAMBI - V. 5

Yesu aletilla ukuti nga cine cine tuli bacishinka mukwafwilisha bambi kuli fintu fimo ifyo tulingile ukucita kuli ifwe fwebene. Icantanshi, tulingile twafumye cipampa icili; mu menso yesu iciletupofula uku shimona filubo fyesu ne mibele yabipa kuli bambi. Elyo panuma yakucite ci, tukaba abakakulwa ukufuma ku mupashi wa kwebaula bambi. Umo teti abe wakuitasha mu mupashi kano fye ntanshi atala aimona umwine eka. Ilyo twaishibisha ukufwaya uku lyena kuti twaesho kwafwilisha bambi. Natwibushe ukuti ukwafwilisha ukufumye cipampa mu linso lya muntu umbi mulimbo ukalamba kabili uwayansho kucite. Ilinso lyabe lya tefya nangu ilya yafya icilundwa ca mubili. Icilefwaikwa kulibombela mu mutende, no kuteko mutimkabili mu mutalalila.

cipandwa 6 aletwebo kwesho kupingula ukulingana na pa fintu fya kwa Lesa. Kabili mu cipande ca 15 natwebwa kucenjela na bakasesema wa bufi. Ukulingana fye umwina Kristu alingile abomfya ukutontonkanya kwa kwe pa bupingushi no kumono bulekano. Ukucilamo, Amalemba yalasosekesha ukuti ubupingushi bulingilile bulecitwa na bena Kristu. Abapingushi na bakapingula balingile ukusungwa (Abena Roma 13:3,4). Icilonganino naco cilingile caesho bupingushi pamulandu wa misambilishishe ne micitile ya fintu fyakwa Lesa (Yohane 7:24).

Ifi filangililo filelangisha ukuti Shikulufwe aloseshe mukuti tulepingulako mu fintu fimo. Lelo bupingushi Yesu aleyebaula nibulya buntu buleto kukalifya kwa mupashi pa kupingula umuntu umbi kuli umbi. Ni Lesa eka ewingacito bupingushi bwa musango uyu.

Eico Kristu aletwebela umulandu ifyo abena Kristu bashilingile kupingula bambi mucifulo ca kuputulo mulandu. Yesu alecenjesha pamulandu wa kuipelo bulungami mupashi untu walipo na ba Farise (Moneni Luka 18:9-14). Umusango wa bupingushi ni bulya ubuleta kapatulula ukucila ukulete fishinka; ukulondolola ukuwila kumo ukwa bule cine; busula fye abo abalepingulwa; nokubikapo fye ubupingushi pa bantu.

BUSHE CINSHI TETI TUPINGWILE?

1. Umulandu wa ntanshi untu tatufwilile kupingula ni pakuti nefwe kuti twapingulwa. "Mwipingula, mukuti mwipingulwa" (v. 1). Ici ekutula, Yesu aletila ukuti nga twaibika fwebene nga bapingushi ninshi tulelangisha fye fwebene no kukanatontonkanya ukuti ngo mubembu pa menso yakwa Lesa tatukwete nsambu shakupingula nangu kupingwila umuntu umbi.

3. Nga busuma nshi buntu ulubuto lulingile ukulalikila? Ukuti Lesa acindikilwemo. Te lampi abo wa cindama. Lelo ulubuto luntu apela. Ulubuto lwa mwina Kristu lufuma kuli Lesa kabili, alingile aleka lwabalikila ku bukata bwakwa Lesa umwine. Uyu musango wa lubuto tauli wabililapo ifya makwebo nangu ifya kushitamo, lelo umulimo wa pacipailo untu waka pantu usonkelwako ne cakuninika ca mutima wa tobeka kabili uwacine uwaipela onse kuli Lesa

-ooOoo-

UMUSANGO UPYA UWE FUNDE LYAKALE

AMALEMBO: Mateo 5:17-26.

ICIPANDE CA KUSUNGA PA MUTIMA: "Lesu Mupashi, na 'bamupepa bali no kumupepa mu Mupashi na mu cine." Yohane 4:24.

ICISHIBISHO:

Ifi fipande, nangu fili kulundapo fye pa fintu fipitile kale, nangu cibe fyo fileshila ukutampa kwa citente kumbi mu kushimikila kwakwa Yesu. Ukufikila na nomba, Yesu alelondolola umwina Kristu. Icantanshi, tuleibukishiwa ifyo tuli. Elyo tulepelwa ubulangililo bwa fintu tuli nokuba. Nomba tuli noku tontonkanyapo mu citente cikalamba ica uku kushimikila, ifyo tuli nokusokolola ubulungami bwakwa Yesu Kristu mu kwikala kwesu ukwa nshiku shonse.

YESU NE FUNDE LYAKALE - V. 17-19

Ifipande 17-20 filenge cishibisho capa fintu Yesu ali no kusosa mu cipandwa conse. Eico, natuloleshe bwino bwino kuli ifi fipande. Amashiwi yakwa Yesu mu cipande 17 alosekeshe ukuti abengi bakomfwa bakwe batontonkenye ukuti aishile ku kufumyapo Icipingo Cakale. "Mwifunde Yesu alelinganya ku mabuku ya sano ayantanshi mu Cipingo Cakale. "Bakasesema" balelundako icibukisho ca Cipingo Cakale ukufunyako fye "fyalembelwe". Bwangu bwangu Yesu alekana ukuti taishile kukonaula ukufunda kwa mu Cipingo Cakale iyo. Elyo apela nsoselo shibili shakulungamika pamulandu wa bwikatano bwakwe ne funde.

Icantanshi, Yesu aletila aisa ku kufishapo ifunde.

MWIPINGULA

AMALEMBO: Mateo 7:1-6.

ICIPANDE CA KU SUNGA PA MUTIMA: "Mwipingula, ukuti mwipingulwa." Mateo 7:1.

ICISHIBISHO:

Twaisa nomba mu citente ca cinelubali ku kuto-ntonkanyapo pamulandu wa kushimikila kwapa Lupili. Mu cipandwa ca 5 twapelwe mibele ya mwina Kristu ne micitile yakwe ku calo. Elyo twatontonkenye milimo ya mwina Kristu mu calo ngo mucele no lubuto kabili no bwikatano bwakwe kwi funde lipya lyakwa Kristu. Ici pandwa ca 6 cilesosa pamulandu wa mweo wa mwina Kristu mu calo munshi ya linso yakwa Lesa na mukwikatana nakwe pamo. Mu cipandwa ca cinelubali nangu 7 Yesu aletupela ifishinka fya pamulandu wa bwikatanano bwesu na bantu bambi ne shiwi lya kulekelesha ili konkele pa kufundisha kwakwe.

MWIPINGULA - V. 1-2

Shikulufwe aiswile citente pa kutontonkanya imilandu ya kupingulanshanya. Yesu abomfye nshila ya kusambilisha nge fintu aya bomfeshu mu fipandwa fya ntanshi. Icantanshi alebike cishinka elyo panuma alondolola amasuko nangu imilandu. Icantanshi natuloleshe pa cishinka elyo panuma ukulondolola.

Cili icintu cikalamba nga twaumfwikisha ifyo Yesu alepilibula ilyo aletila, "Mwipingula". Kwaba bambi abatile umwina Kristu talingile kusosa kantu nelyo kamo pamulandu wa bantu bambi nelyo kwesho kupingula pa lyashi. Ifi tefyo Yesu alepilibula pantu mu

1. Umweo, wapelwa kuli ifwe na Lesa, uli nokubo waiminikwa na Lesa. Yesu aletila ukuti umweo uli uukankala ukucila ifya kulya ne fya kunwa ne fya kufwala. Natubale ntanshi tupelemyeo yesu kuli Lesa (v. 25).
2. Lesa alengele umuntu mu cata cakwe no kumupelo kuteka pa fibumbwa ifyo acilile. Nga Lesa alafisakamana ne fimena, ca cine alishiba pamulandu wa micitile yesu kabili ali nokupela kuli ifwe (v. 26-31).
3. Ukusakamana no kusakamikwa kulangisho buse-nshi, nokushitetekela, ne mibele yabipisha kuli Lesa iyishalingo mwina Kristu (32).
4. Ukubike fintu fyakwa Lesa intanshi enshila nsu-ma iyakwishibisha icisubilo ca kutila ifintu fimbi fikasende fifulo fyafiko bwino bwino. Uku-bika Lesa pa ntanshi takuli ku pela ukulaya kwa fyuma nangu ubucindami iyo. Kulaya fye fyuma fya mu mubili no kuba bwino no kwanga kwa mu mubili nangu insansa sha kusungwa bwino. (v. 33).
5. Umulandu wa cisano tatulingile ku sakamikilwa ca kutila imicitile ya cila bushiku ne fisendo filingilwo bushiku ubo Lesa ali nokutontonkanya ilyo ayakenye umweo wesu mu nshiku. Cila bushiku buleta ukukoselela kwapa kunenuka ne subilo na maka yapya ku banaka. Ukufukama pa menso yakwa Lesa mu kuyebelela no kucimba emuti uukalamba uwapa kusakamikwa. Yesu atile, "Mwisakamikwa no bwamailo." Kuli kulya kwakwe ukwa kuti, "Ukulingana ne nshiku shobe eflyo yabe na 'maka yobe'." Amalango (33:25).

Uku ekutula, Yesu aishile ku kupela ukwisula kwafintu ifunde lyalesosa. Cili calinga ukutula ukushininkisha kwa kupilibula kwa Cipingo Cakale kuti kwaumfwikwa bwino bwino nokumoneka ilyo fye tulebelenga Icipingo Cipyu. Amalayo yakwisa kwakwa Mesaya no kulondolo la kwa kucula kwakwe ne mfwu yakwe yasesemwa mu Cipingo Cakale. Ubutumikishi bwakwa Yesu, ukusambilisha kwakwe, imfwu yakwe, ukubuka kwakwe, ukuya mu mulu, fyonse filepelo kupilibula kwe funde, inshimi, no kusambilisha kwa Cipingo Cakale.

Icacibili, Yesu atile iciputulwa conse ice funde cili no kufishiwapo. "Itoni" kalilemba kanono akafwisha ukulembe lembo lya ciHebere muku yabika bwino bwino lintu "cishibilo" kalilembo akaongama mu malembo ya CiHebere. Yesu alepilibula muli uku kulondolo la ukuti akalilembo konse, nelyo kanono shani, aka mwi funde ka kafishiwapo. Ifyo Yesu apekenye ukufishapo ifunde kulelangishiwa kuli ifwe ukupitila mu malangililo alepela. Alangishe ukuti tacali cafikapo ukwikalafye ilembo lye funde. Abasambi bakwa Yesu balingile ukwikalila na mupashi wa mwifunde kabili. Alelubule Sabata lya kale, no kulilengo Bushiku bwakwa Shikulu, uku ekwisushe funde no kubwekeshapo icishibilo cintu cabikilwepo kale. Ifyo ifundetalyali nakucita, Yesu alacita ukupitila mu kusenamina kwakwe, ukulekelela ukufilwa kwesu, lelo ukwisushe funde no kufikapo kwa cumfwilo cakwe. Ifya kuninika fya mu Cipingo Cakale fyalebomba nge cikope icapa cakuninika cacine kabili icafikapo cintu Yesu aipele ngo "Mwana wa mpanga wakwa Lesa".

UBULUNGAMI BWA BAFARISE - V. 20

Aba Farise bali ntungulushi shamapepo mu nshiku shabo kabili babikilwe mu fifulo fya pamulu ku cinabwingi ca bantu. Ilyo Yesu wene atile umusango wa bulungami bwabo tabwali ubwafikapo iyo. Cinshi?

1. Ubulungami bwabo tabwali ubutali sana. Tabwafikile kuli abo abalekabila. Umuntu uushasungile fipope fya kumoneka kwa kunse ali cinangwana ba Farise tabali na bwikatano pamo nakwe iyo. Kabili, tabali nafyakucita na bena fyalo nangu fye ku bafwilisha munshita sha kukabila kukalamba.
2. Ubulungami bwabo tabwali ubwalepa nganshi. Ifyamapepo fyabo ifingi fyalengelwe pa fintu fishasuminishiwe kucitwa. Ubulungami bwabo tabwalengele cifwaila ca fintu fisuma ifya kusenamina.
3. Ubulungami bwabo tabwali ubwashika nganshi. Bapingwile abantu ukulingana ne cifyalilwacabo ne fifulo lelo temicitile ne fyalefwaikwa ku mitima yabo. Tabakwete kutemwa mu bupingushi bwabo.
4. Ubulungami bwabo tabwali butali nganshi. Tabwaitile bantu ku kwikalila Lesa mukuti bapokelele ukutasha kwakwe. Balelolekesha fye ku mibele intu balengele abene lelo temitontonkanishishe ya mu mupashi wakwa Lesa.

Ukukonkapo pali uku kusosa, Yesu alepela amalangililo ku basambi bakwe ifyo bulungami bwabo bwali nokucila ubwa ba Farise naba Kalemba. Aletampa cila bulangililo bonse pa kupalanya ne mbela ye funde. Elyo Yesu atwalilila ku kulangisha cinecine ukufishiwa po kwe funde ukutila kwaya kuntanshi ukucila.

UWA LUPATO NO KWIPO - V. 21-26

Mwisambililo ilituli nokulolesha fye ku bulangililo bumo ubwa pamulandu wa ubu bulungami bupya. Mu masambililo ya lekonkapo twaku lasambilila amala-

nshita imo ine. Mamone kulangisha fyonse ifi shisuminisha ifyo ifya kupelwa kuli Lesa mukwesho muntu mukukana bombela Lesa. Imimonekele yalengelwa ku bwikatano kabili teti lyipele ku fya bulwi bashumfwana nafyo. Nga umo aletontonkanyo kuti engabombela Lesa inshita imo kabili na Satana inshita imbi, mulekeni acenjele ukuti aleibepo mwine eka. Umuntu teti abombelwe ulubali lumo. Limo kuti abo wa bombelwa nangu iyo. Ukupilibukila kuli Lesa cilepilibula ukufuminina kuli kasebanya na ku nshila shakwe na ku kuloba kwa muyayaya fyaba ifya lekana. Ukwesho kubombela Lesa na Satana pa nshita imo ine kuletafye ubonaushi ubwapwililika.

Akashimi kalyebwa akakwa cimbwi untu aleenda aefwaye fya kulya. Ilyo aleya mukashila aumfwile fya-kulya. Ilyo aleya mukashila aumfwile fyakulya fyanunkila ku ntanshi. Ukuya uko fya lenunka, aishile pamakumanino ya nshila. Pakufilwo kwishiba inshila ya cine yakukonka, asalile ukukonke nshila shonse shibili pa muku umo wine. Abikile amolu yabili munsila imbi na yabili muibiye no kutampo kuya kuntanshi. Awe nge fyo, ilyo nshila shatwalilile ukulalekana aisangile umwine natangalala pa nshi. Panshite yo cibinda asangile cimbwi wa tumpa no kumwipaya. Cine cine tatuli batumpa nga cimbwi untu aesesho kwenda munshila shibili pa nshita imo ine.

ISAKAMIKO NE CICETEKELO - V. 25-24

Umwine Kristu untu alefwayo kubikile fyuma mu mulu (v. 20); afwile akwate fishinka fya kumutungulula pa mweo wakwe (v. 22). Afwile ukubombela Lesa ukucila ifintu fya munwe sonde (v. 24). Elyo tukaba abafuma ku kusakamikwa. Ifi fipande fili no kutwalililo kulacenjesho pamulandu wa fibombelo fyakwa mamone. Nge myeo ya bantu ibikilwe pali Lesa, tabakabulwe fintu filefwaikwa. Yesu aletweba ifi fintu pamulandu wa kuti twiba abasakamikwa no kutila tucetekele Lesa:

bula pamulandu wa "fyuma". Yesu apalenywe ku ndalama kweka. Abikileko conse ico twakwata, ukubikako ne fya bupe na matalanta yantu twingabomfya mukuluba. Ibukisheni Yesu alesosa pamulandu wa bwikatano bwesu kuli Lesa. Aletila icipe conse, nangu cicepe shani cilingile caishibikwa na Lesa. Imibele isuma pamulandu wa fipe nangu ifyuma filingile fyatontonkansihwa nge fyabupe fyakwa Lesa ifilingile ukubomfiwa ku bukata bwakwe.

Ici ciletuleta ku kutontonkanya pa bwipusho bwa munshila tulonganishishamo ifyuma mu mulu. Ifyuma filonganikwa mu mulu ukupitila munshila tubomfeshamo indalama, ifipe na matalanta ku bukata bwakwa Lesa. Yesu atashishe abo abaleyafwilisha bambi mwi shina lyakwe no kwebaula abashacitile (Mateo 25:40-45). Paulo ayeba Timote ukuti afundishe ifi fishinka kuli abo abali ne fyuma (1 Timote 6:17-19).

Mu cipande 21 Yesu alelangisha icintu cikalamba ico ici cilesokolola mukusakamana kwesu kwacine kuntu kuli nokuba mu mulu te pano isonde iyo.

Ifipande 22 na 23 filepela ukulanda kwakuyesha umuntu umwine kuntu kuli nokukonkwapo no kusoka kwa fipande fya pakubala. Ilinso lya bipa lilangisha munso-sele sha bu Yuda ukukanafwaya, umuntu uwaitemwa. Ilinso ilyapelwa kuli Lesa limone fintu fya mu mulu ne fintu fyapenape lintu ilinso lilolele mwi sonde lya bu-lwele limonafye ifintu fya mucalo. Nga cakuti ukwishiba kwa nshila yalinso kwa kano kusuminisho lubuto lwakwa Lesa lyene kukaba imfifi iikalamba nganshi ukufuma kuli cilolo wa mu mfifi, Satana.

Icipande 24 cili ne fiputulwa fitatu. Icantanshi ne cakulekelesha mufiputulwa ifi na filingana: bashikulu babili --- Lesa na Mamone. Icapakati ca cipande ici cilelondolola ukwesha kwa kubombela babili pa

ngililo yambi. Icantashi cili nokucitwa nokucitwa no kwipaya, ifyongo, no musalula. Yesu aletila mwi funde lya kale ukwipaya kweka ne filubo fimbi "fyaibela" fyali fyalingwo kwipaiwa, mwi funde lyakwe, nokukalipa fili nokupingulwa nge filubo. Moneni amashiwi pa "onse" na "munyina". Ifunde lyakwe lili lya pano isonde ponse. "Onse" kubikako muntu onse. Ili funde lya kubantu bonse. Moneni kabili mukati ke funde lipya ili Ubukalino musalula kwi paya kwabumfisolo. Ukwipaya takucitwa fye pamubili, lelo kabili kuti bwacitilwa mu bumfisolo ku kukana cindika abantu bambi. Ifilye fyabe fyasakamana no kwipaya, lelo Kristu wene abo wasakamana kabili no kutampa kwa mu mutima wa mubembu.

Ifunde lipya lyakwa Kristu lilekuma naku mapepo yesu. Ici cili muli uyu musango pantu nga tuli abafulungane mitima na bantu bambi abali na munyinefwe, elyo kanshi Lesa Shifwe uwa ifwe bonse ali uwasakamana ilyo twisa ku kumupepa wene. Lesa amona ukwendauka kwa mukati ka mutima wakwa kapepa kabili ali nokupepelwa mu cine (Yohane 4:23). Eico kapepa musuma kabili uwa cine ali nokufwaisho kusangululwa kwa mutima wakwe no kwipusho kulekelelwa pa kuluba kwakwe ukwa matontonkanyo no kwendauka kwa mu mutima wakwe pa filubo fyakwe. Elyo engesa no kupepa Lesa mu cine cine.

Ukupapisha kwa fyebo fyakwa Yesu mu fipande fya 23 na 24 kuletila ngo muntu umbi nakwata cimo kuli ifwe tulingile twaya kuli wene mukulungamikilwa pamo. Nga bena Kristu tulingile twasenda lutampulo lwa ntanshi ulwa kubika fyonse bwino nangu fye ukuluba kwali no kuba kwa muntu umbi.

-ooOoo-

IFUNDE LIPYA PA MULIMO MU NG'ANDA

AMALEMBO: Mateo 5:27-32.

ICIPANDE CA KUSUNGA PA MUTIMA: "Balishuka abasangukuluke mitima, pantu bakamona Lesa." Mateo 5:8.

ICISHIBISHO:

Tuli nokusambilila kabili muli ili sambililo ifintu fibili ifya kulondolola ifi filangililo filebomba mwi funde lipya ilya bufumu nge fintu lyapelwe kuli ifwe na Yesu. Ifunde lipya pamulandu wa bucende lilesangwa mu fipande fya 27-30 ne funde lipya ilya cupo no kulekana mu fipande fya 31 na 32.

Ulupwa entampilo ya bwikatano pantu icibungwe cikulilwa. Indupwa eshilenge mishi na mataunishipi ne fi mukubweshwa filenge vwingi bwabantu mu calo. Awe nge fyo, ukulingana nge fyo umunyololo wabo wakosa nga kalinso kambi akanaka, cimo cine cine ne calo calengwa ukufuma mu bwikatano bwa ndupwa sha bantu abalenge fibungwe. Eico cili cikalamba ukuti ifwe tumfwikishe ukusambilisha kwakwa Yesu ukwapa mulandu wa cupo no mweo wa mulupwa.

UBUCENDE NO LUNKUMBWA - V. 27, 28

Ici fipande cileita kuli ifwe amashuko ya mutanda (v. 8) mu cipandwa ici. Kabili Yesu alelandikisha pa mibele ye funde lipya elyo ili shilebikako fye imicitile yabubifi, lelo kabili ukwendauka kwa matontonkanyo ya mutima yaba kunuma yauko. Ubwafya bwine bwine na ba Farise bwali bwa kutila tabasendele Mafunde yalya Ikumi ngo bwikatano bumo. Ifunde lyakulenge kumi litila tatulingile twa kumbwa umukashi wa mwina

delwe mukusakamana nganshi pantu bamo balelya ilyo akasuba takalamoneka kabili nelyo takalawa. Yesu ayebawile aba Farise pamibele balecitilamo iya kwesho kuba no bulanda lintu balefwayo kutashiwa na bantu.

2. Yesu umwine aleleko kulya. (Mateo 4:2). Yesu taleyebaula kuleko kulya ukwine pantu atile, "Ilyo muleleko kulya". Kabili, ali uwayebwa na Marko pamulandu wa kukoselesho kuleko kulya (Marko 9:29).
3. Ukuleko kulya kwalecitwa panshiku shaibela ne filonganino fya mu Cipingo Cipywa (Imilimo 13:2).
4. Ukuleko kulya kwa mwina Kristu kulingile kwaba kwa cilamuntu, tekwakulangisha iyo, lelo kupepela kwakuipela ku cintu caibela. Ukuleko kulya takulingile kucitilwa munshile ishilingile. Nangu kutila abantu bale leko kulya mukuti bapo-kelele ubwasuko bwangu bwangu. Ukuleko kulya takwakwata kutashiwa nangu kusenamina muli kusenamina muli kwene kabili takwakwata mibele ya kupususha. Ukuleko kulya kwa mwina Kristu ni nshila yakuifunda intu ingilila mwipepo nokupepela ifintu fya mu mupashi.

INSHILA ISUMA YAKUBOMFESHAMO IFINTU - V. 19-24

Ilyashi lya cipandwa ca 6 "Ubwikatano bwa mwina Kristu kuli Lesa nga Wishi". Natweshe lyashi ili pamulandu wa fya bupe fya luse, ukupepa no kuleko kulya. Nomba natumone ubwikatano bwesu na Lesa pamulandu wa fipe. Ifunde ukufuma kuli Yesu lya kutila, "Mwilonganikila fyuma pano isonde.....lelo ilonganikileni ifyuma mu mulu".

Icantanshi, natutontonkanyepo ifyo Yesu alepili-

UMWINA KRISTU NE FIPE FYAKWE

AMALEMBO: Mateo 6:16-34.

ICIPANDE CA KU SUNGA PA MUTIMA: "Lelo mubale mu-
fwaye ubufumu bwakwa Lesa no bulungami bwakwe, ne
fi fyonse fikalaundwako kuli imwe." Mateo 6:33.

ICISHIBISHO:

Ici cipandwa cilebwelesha kuli ifwe ifya kulanda
fitatu ifya soswa mu bufumu bupya ubwa ku mulu. Ica-
ntanshi casakamene ne myeo yesu intu ili no kulabom-
bela pamo nabambi --- ukupela kwa fya bupe. Ica
cibili cisosa pamulandu wa bwikatano bwesu na Lesa
mwi pepo uku konkapo no bulangililo, bwe Pepo lyakwa
Shikulu. Nomba tulepilibukila ku bwikatano bwa mwi-
na Kristu umwine eka nangu fintu tungeto kutila ukui-
sungo mwine nokuifunda.

UKULEKO KULYA - V. 16-18

Ico Yesu asontelepo pamulandu wa mashiwi aya
aya kuleko kulya alelungamike misalula intu yaimine.
Aba Farise balebomfyo kuleko kulya nge nshila yakum-
weneshamo imilimo yabo isuma. Yesu akalipe sana
pamulandu waici. Takalipile, kuleko kulya iyo. Natu-
loleshe kulipusho lyonse ilya kuleko kulya ku mwina
Kristu pakulandapo ifi:

1. Mwifunde lyakwa Mose abana bakwa Israeli
baebelwe ukuleko kulya umuku umo pa mwaka.
Panuma ukuleko kulya kumo kwalecitwa pamu-
landu wa fintu fyalecitika. Lelo aba Farise
baleleko kulya libili pa mulungu, pali Cimo na
pali Cine lyonse. Uku kuleko kulya takwasen-

mupalamano. Ici cilingile cabikwa pamo nefunde lya
kukana cita bucende. Ifunde lya shimpile pa fifwayo
mutima, lelo aba Farise na ba Kalemba bacefeshe funde
ku kuba nge cakupanga fye. Kuli abo abatontonkanyo
kuti benga pepa Lesa no kupokelelo bupususho ukupitila
mu micitile yabo balalenge cilubo ici cine. Yesu aletila
umusango wa lubembu ubiko mutima mu mulandu kabili
ewalingo kubalipo intanshi.

UKULINGO KWA KOSA KULEFWAIKWA - V. 29, 30

Muli ifi fipande Yesu abomfya amashiwi ayakosa
ku kulangisho kubipisha kwa lubembu no bukulu bwa
luko. Natusonte ukuti Yesu talesosa fye ifyakuputulwa
lubali ukwa lubali lwa cilundwa ca mubili. Ukushimpa
kuli ku mibele ya mu mutima no kuputula lubali lwa mu-
bili teti lupilibule mutima iyo. Ifyo Yesu alesosa kutila
ukusosa kulingile kwabo kwakosa kabili ukwaumfwika
bwino bwino ukulenga umulandu walengele ukuti ukube-
mbuka kubepo kwishibikwe. Tube abakufika pa mulandu.
Yesu aletila ukuti ici cicitwe mukuti umuntu acitile abe
uwapusushiwa ukufuma ku mbo. Umulandu wa uku kufu-
nda mweo wa muyayaya. Yesu talesambilisha ukuti umu-
bili untu wabipisha uwine. Ukubinda kwakwe lyonse
fye kuli ukwabulubushi. Ekutila, fyonse ifyo Yesu ale-
twipusha ukuti tuleke, natukwatile fintu fisuma mucifulo
cafiko. Ukusakula kwa muti takumoneka bwino ilyo ku-
lecitika, lelo ukusangwa kwa fisabo fisuma pampela
kulangisha ukuti cisuma kabili cilafwilisha. Elyo caba
no mweo wa muntu uwa mu mupashi ku untu cilafwilisha.
Efyo caba no mweo wa muntu uwa mu mupashi ku untu
alefwayo ku konkka Yesu. Alingile abo waipekanyo ku-
putulako imicitile ya musango uyu intu ili nokumuleta
mu lubembu. Alingile abo waipekanyo kuya ukutali ka-
bili ukwalingo kuleto mweo wakwe ku kuba fintu Kristu
aleufwayo kuti ube. Ici teti cicitwe na maka ya mwina
Kristu mwine iyo, lelo twakwata ukulaya kwa kupapisha
pantu Kristu alishiba ukuti ukwesha kwesu nao ali no
kutwafwilisha muli kwena. (AbaHebere 2:18).

Ukutwalilila, Yesu tatulaye nsansa mu mweo wesu uwa pano isonde nge cakusangwa mu kukonka ukufundisha kwakwe ukwa pa ng'anda, lelo kabili insansa ku mwesu ku mulu panuma ya mfwa.

ICUPO NO KULEKANA - V. 31, 32

Pano tulingile twaibusho kuti Yesu alesosa mukukana suminishanya ne nkama ya kutalikana kwaba pa li ba rabbi ba muli shino nshiku. Bambi batile ubucende bwali nokuba ecakulekanya icupo kabili inkalata ya kusungo mwanakashi mukuti ebwelela ku mulume wakwe ipelwe. Ibumba limbi kabili ilya ba rabbi lyatile lyasuminishe umwaume ukuleko mukashi wakwe "pamulandu onse". Ici ekutula, ngo mwaume tatemene mu nshila umukashi aipikilemo munani nangu kusungilamo ing'anda afwile bamuleka pamulandu waico. Ici catungulwile kunsele shingi kabili ne cifulo ca banakashi cali bipa sana. Yesu ayebawile yonse misango ilya. Alandile apabuta ukuti pakubala Lesa alengele umwaume no mwanakashi ukuti baleikala pamo (Moneni kabili Mateo 19: 3-9). Yesu asosele ukuti Lesa tapelepo inshila shakulekaninamo iyo. Awe ngefyo, panshita yakwa Mose, cali icalingilwe ukuti amafunde yamo aya pamulandu wa kulekana yabikwepo pamulandu wa bucende. Yesu asosele ukuti ili talyali lifunde lyakwa Lesa iyo, lelo Lesa ali lisuminishe ukupitila muli Mose pamulandu wa kukosa kwa mitima yabo. Ili funde lyali lyakumonafye ububifi bwa muntu kabili no kwesho kupanika uwa mulandu nokusungo wa kaele. Ifyupo lyonse filonaika lintu ubucende bucitwa pantu kufutuka ifisumino ne fishinka fyapa cupo icine.

Mucupo ca bwina Kristu, umwanakashi no mwau-me tabalingile kwingila mu cupo ne fishinka fya pambali ukuti ifi ne fi nga fya citika lyena icupo cili no kupwa. Abena Kristu balingile balenga umusango wa ng'anda muntu ukupwa kwa cupo teti kwise. Inkama yaici ni

ukulekelelwa konse kubili kwendela pamo. Ngo muntu aletila, "Nshakulekelele, teti alekelelwe pantu tali uwaishibe membu shakwe. Nga cakuti alilapile nokuba ne nsoni pa membu shakwe, ali nokubo walingo kulekelela bambi. Muli Mateo 18:23-35 Yesu asosele ifya mulumbe untu uletu-londolwelako ici. (Nalimo kafundisha ali noku kwate nshita ilyo alesambilila kumbali ukupitulu- luka mu mashiwi aya aya Malembo no kwakana amatontonkanyo yakwe ne kalashi.)

3. "Mwitutwala ku kweshiwa". Uku kulomba kule-
sonto pakunaka kwamuntu pamulandu wa lubembu
no kufwaisho kwafwilisha kwakwa Lesa namaka
no kulubulwa kabili. Ipepo kabili li leyebilela
ukuti amaka yakwa Lesa yeka yengatupususha
ukufuma ku maka ya bubifi. Lesa alepekanyo
kulubulwa kwesu muli Yesu Kristu ilyo alesambi-
lisha abasambi ili pepo. Imfwa yakwe ileto ku-
lubulwa kuli bonse abamucetekela ngo Mupusu-
shi.
4. "Pantu ubufumu bwenu". Ipepo lyaisala na ma-
shiwi ya kulumbanya no kwishibisha ubukalamba
bwakwa Lesa. "Ubufumu" bwakwa Lesa-
muntu ubufwayo bwakwe buli nokucitika;
"amaka" --- ukupulamo kwakwe na maka; e
"bukata" bwakwa Lesa --- ukwishibikwa kwa-
kwe ngo wa cine kabili Lesa wa mweo ----
fyonse fileita pafishinka fya kupulamo kwakwe
nga Lesa eka kuli uyo abantu bafwile ukutwale
pepo kabili no ku mupepa.

-ooOoo-

"Ishina lyenu libelwe akatina --- panonse nga mu mulu". "Ubufumu bwenu bwise --- panonse nga mu mulu."

Ifyakulomba fine fili nokukonkapo mwipepolintu Yesu apele fisakamana pa kukabila kwa muntu.

1. "Icakulya cesu icabukaca." Moneni ubukankala bwa mashiwi yonse aya. "Cesu" cilesosa kuli ifwe ifya lupwa lwa muntu umo ukufwaya nokukabila kwa bambi kubikilwe mu kulomba. "Ubushiku no bushiku" cilesosa kuli ifwe ukushintilila kwesu ukwa nshiku shonse pali Lesa. Ukulingana fye nefyo Lesa alishishe abana ba Israeli mana untu alelonganishiwa cilabushiku, mu ciswebebe, eico nefwe tulingile ukupilibukila kuli Lesa ku fya ku kabila fyesu. "Umukate" ulesosa kuli ifwe pali fyonse ifikusho mweo ku kukana wa. Pano ishiwi lya bikako ifyakulya fya mitundu yonse mukulundako kubikako ifya kulya fya myeo yesu mu mupashi. Yesu aitile umwine "umukate wa mweo" muli Yohane 6:35 kabili cachine eo.

2. "Tulekeleleni misha yesu". Uku kulomba kulelangisha ukulekelwa ku muntu kabili kutila nalapila mu mibele. Ukulapila kubikako ukumona kwa lubembu no bulanda bwa bwina Lesa pa membu shintu shibembukwa. Umubembu untu eshibisha no kulumbulo lubembu lwakwe kuli Lesa alapokelelo kulekelelwe (1 Yohane 1:9).

Iciputulwa ca cibili ica cipande ici cili caikata ne fi pande fya 14-15 ifisa pampela ye pepo. Ukulekelelwa bupe bwalupelafye ukufuma kuli Lesa, kabili bwabikwa pa kusenamina ne cikuku cakwe. Awe nge fyo, Yesu aletila

ng'anda uku kulilwa ukushinguluka Yesu Kristu ngo mutwe wa ng'anda. Ukucetekela no mucinshi kabili necishinka enceshi nangu fimuti fyakosa pantu icupo ca cine cingakulilwa.

-ooOoo-

UMUSHINSO WA CIBILI

AMALEMBO: Mateo 5:33-42.

ICIPANDE CA KUSUNGA PA MUTIMA: "Uuntu akupati-kisho kumushindika umushinso umo, uye nankwe imish-nso ibili." Mateo 5:41.

ICISHIBISHO:

Muli linwe sambililo tuletwalilila kufundwa kwe-su ukwa malangililo yapelwe na Yesu ifyo amafunde ya bufumu "yafishiwapo" kabili nefyo fingalingana ne fya mu Cipingo Cakale. Mu fipande fya 33-37 alesosa ifya kulapa kabili mu fipande fya 38-42 Yesu alepela imibele ipya iya kwikala muyakale.

UKUSOSA ICA CINE - V. 33-37

Aya masihiwi yali masihiwi ayakosa ku bantu ba munshiku shakwa Yesu nefyo yali kuli ifwe ilelo. Ba rabbi ba munshiku shakwa Yesu baibikile mukutalikana ukukalamba mukuti basange ukupilibula kwa mafunde ilya citatune lya pabula (3 na 9) pamulandu wa kulumbule shina lyakwa Lesa apafye (Amalango 5:11), no kucitilo bunte bwa bufi (Amalango 5:20). Ba rabbi bamo batile ukulapa pamulandu wa mulu, icalo nangu Yerusalemu tafyali na mulandu. Kwali nshila kabili shintu umo ali nokubepelamo umubiye no kumucenjesha. Kuti abe-mbukila kuli Lesa pakulapa, pamulandu wa cintu ico, pamulandu wa cinshi akongwele ku muntu umbi. Elyo ali nokukano kulipile nkongole pamulandu wa kulapa. (Marko 7:11).

Yesu tasendelepo nelyo limo pa mafunde yantu ba rabbi bakulile. Atile ukulapa bushininkisho bwakutilla

ifyo Yesu apele ngo bulangililo ku basambi. Luka ale-twebo kuti abasambi balipwishe ukuti bafundwe ifya ku-pepa (Luka 11:1), na kuno pa (cipande 9) Yesu alebeba ukupepa muli uyu musango: Yesu tapele ili pepo ukuti libe lya kulapitulukamo libili libili kabili iyo. Ili pepo lyapelwe ngo musango untu wali nokulapepelwamo ku kupela bulangililo ku basambi naifwe.

Ifyakwipusha ifya ntanshi fitatu fibikilwe pali Lesa.

1. Ukulomba kwantanshi --- "Ishina lyenu libele-lwa akatina". Amashina yali ayapelwe bukanka-la munshita sha mu Cipingo Cakale shintu shale-bomfiwa mukulangisha, icisubilo, nangu kule-ngwe nsoni, nangu ubulayo. Ishina nalyo lya-lebikwa ku kusenda imibele ya muntu no kwishi bikwa kwakwe. Iyi mibele ita pali Lesa ku ku-linge shina lyakwe ilya lungama no kulilenge lya cindikwa nabantu.
2. Ukulomba kwa cibili --- "Ubufumu bwenu bwi-se". Ubufumu bwakwa Lesa bwaba konse uko Lesa ateka. Uku kulomba kuleita Lesa ukubika ifunde lyakwe mu mitima ya bantu bonse konse-konse. Lelo pakusango kuti kwishila ukupitila ku kupokelela kwesu, ili pepo lishibisha ukwita kwa muntu ukwa kwa Kristu ukwisa teka mu mi-tima yesu.
3. Ukulomba kwa citatu --- "Ukufwaya kwenu ku-citwe." Uku kulomba kwasuko bwa mu fya kwi-pusha fya pakubala ne fifuminemo. Ubwasuko bwakwisa kwa Bufumu bwakwa Lesa pa bantu. Amashiwi yakutilla "panonse nga, mu mulu" kuya pamo pene no kulomba konse. Ukubelenga ukufikapo ukwa fya kulomba kuli nokuba ngefi:

Ishiwi, "bumbimunda" ku kale lyalepilibula uwakwangale fyangalo untu aleangalila mucifulo ca mubiye ilyo talipo. Panuma ishiwi lyaishile ku kupilibula ku muntu uulango kuba cimo lintucine cine tali. Yesu apalenyeku bantu abamibele yalekana ne fyo abena bali mukusosa kwabo, nangu muntu uwesho kupela ifishiliko, ilyo takuli. Yesu atile abantu bamusango uyu balipokela kale cilambu. Balefwayo kumonwa kabili bali monwa kale. Ubulungami buntu bapele bwali fye cipunda cakuseka Lesa.

Mu fipande fya 3 na 4 fitupela inshila iyakubombelamo kusenamina nangu ifyabupe fipelwa no mwina Kristu. Ali nokucita ifi fintu ku butata bwakwa Lesa na Lesa ali nokumulambula ukulingana na mu kupekanya kwakwe nokufwaya.

INSOSELE SHE PEPO - V. 5-8

Inshila ya cibili iyo mwina Kristu alingile ukwikalilamo Lesa kulingana no mweo wakwe uwe pepo. Yesu pano alepela inshila yabipa iyakupepelamo kabili apela no bulangililo bwa nshila isuma iya kupepelamo.

1. Tatulingile kuba nga babumbimunda abeminina mu misebo ku kupepa mukuti bamonwe na bantu (v. 5).
2. Tatulingile kuba nga bantu bashaishibe Lesa abasose fyabule nchito (v. 7.).
3. Tulingile ukupepa mubumfisololo mukuti tufike no mwaisalwa. Ipepo lilungamikwa kuli Lesa tekusekesha abaleumfwa iyo.

IPEPO LYA BULANGILILO - V. 9-15

Paba cinelubali ifya kwipusha fintu fyaba mwipepo

alilufye cine. Ngo bufi ta bwali emibele, nga takukabulwa nakuba filapo. Eico umuti wa yanguka. Lekenimuntu onse asose cine mukuti ilyo aletila "e" nangu "iyo" onse ali nokumutetekela. (Moneni kabili Yakobo 5:12 ukulingana neci cipande.)

Ukulinganya kwa mulu, isonde, Yerusalemu no mutwe, fyonse filangililo fya filapilo fintu fyalebomfiwamu nshiku shakwa Yesu. Lelo kuli Kristu, fyonse ifyapali ifi fyabikileko na Lesa. Umulu cipuna cakwa Lesa, isonde cakunyantanpo cakwa Lesa, na Yerusalemu musumba wakwa Lesa kabili umutwe wa muntu (umweo wakwe) bupe bwakufuma kuli Lesa. Yesu aletila conse ico muntu abomfya pakulapa, alebikamo na Lesa Kabumba. Aba Farise aba mafunde balengele amafunde yabo aya kulapa no kucite cilapo. Batile umo kuti alapila pe tempele, lelo tepali golide wamwi tempele. Umo kuti alapa pamulandu wa cipailo, lelo tepa cabupe icili pa cipailo (Mateo 23:16-19). Mumafunde yabo aba Farise balengele nshila sha kuti ulubali lwa cintu kuti ca pelwa kuli Lesa kabili takwali muntu nelyo umo uwali no no kucibomfya. Lelo ulubali icintu casheleko kuti cabomfiwa kuli onse munshila intu alefwailamo. Yesu atile ubu bwali bufi kabili no kuseka Lesa Kabumba wa fintu fyonse.

Icakulekelesha, Yesu atile icine cikalengo mwina Kristu kusosa kwakwe lyonse kube "e" nangu "iyo" umuntu onse ali no kwishiba ifyo alelanda. Ifyo mwina Kristu ali nokusosa filingile ukuba fya cine mukuti kwiba nelyo umo uwa kwipusha.

UKULINGANYA - V. 38-42

Ukusosa kwa mu Cipingo Cakale kutila "ilinso pamulandu wa linso ilino pepunda lya lino" filesangwa mu Kufuma 21-24 na mu Ubwina Lebi 24:20; na mu Malango 19:21 calengelwe ku bana ba Israeli na Mose ku

kuteka pamulandu wa kulinganya no kubwekesha mo pa kati ka bantu. Iyi micitile yonse iya kubwekeshamo icabipa ku mubiyo ifuma pa mutima wabipisha uushafya-lwa cipya cipya uwa buntunse. Ubulangililo bwa mu mitundu pamulandu wa kulandula waleleta amacushi ne mfwa ishisangwa mu Cipingo Cakale. Iyi misango yali kwesho kuteka bwino. Eico ngo muntu umo afumishe liso lya muntu umbi, talingile kwipaiwa pamulandu wa kutila ifunde lyatile "ilinso pamulandu wa linso". Nangu nga afumishe lino lya muntu umbi, nao abweleshemo pakufumye lino lya mubiye. Icishinka casangilwe caku-tila: icilandushi cilingile calingo mulandu taulingile ukubo wacilapo. Lelo ukutwalilila kwa uyu mulandu takwali ukwasuminishiwa kuli cila muntu. Uyu wali mulimo wa cilye na bapingushi. Aba Farise balefwayo kusendwa ku bantu abene lelo no kwebaula kwe funde. Ukucilamo, balelolesha pakulifunya nge cintu nangu ubwasuko ubwalingile, te mukuti kwali kupanika ukwabipisha.

Yesu atile, "Mwila kana", ukupitila mu fimfulunganya mu nshila ya kuipokololako, ku muntu wabipa. Iyi enshila yabwansho bwa cine. Muli iyi nshila uucenenwe teti abwele panshi mu mibele yakwe kuli abo abalemucusha. Munshila imbi, umwina Kristu tauli wakwe uwa kupelo bupingushi. "Icilandushi candi; ine nkabweseshapo, eflyo asosa Shikulu." (Abena Roma 12:19). Ni mukuboko kwakwa Lesa kweka ukulungamikwa ku ngasangwa, pantu muli wene mwabo muyayaya wa kute-mwa kwa mushilo.

Yesu alepwisha ne ci citente ca kubwekeshamo pakupela amabulangililo yatatu fintu umwina Kristu ali nokucila ilyo ifya musalula filesoswa.

1. Mu cipande 40. Ukupindo muntu pamulandu we koti wali emulandu muntu ali no kutwala ku cilye pakuti asunge amaka yakwe. Ukucimbe

ISAMBILILO 8

IPEPO LYA BASAMBI

AMALEMBO:

Mateo 6:1-15.

ICIPANDE CA KUSUNGA PA MUTIMA: "Shifwe wa mu mulu ishina lyenu libelelwa akatina." Mateo 6:9.

ICISHIBISHO:

Icipandwa ca kusambilila kwesu ilelo cikwete fitentefibili. Ifipande 1-4 filelanda pamulandu wa mibele intu tucita kuli bambi ne bwikatano kuli bene. Ifipande 5-15 filesosa pamulandu wa mibele yesu kuli Lesa mwi pepo nokubikako ne ciputulwa cikalamba icitwa "Ipepo lyakwa Shikulu".

UKWIKALO MWEU UWA LUNGAMA - V. 1-4

Icipande ca bumo ica cipandwa ca mutanda cilengo kulondolola kwa fipande 18 ifya pakubala pa kutampa umulandu uukalamba untu ulondolwelwe muli ifi fipande. Umulandu nyuyu: Ukwikala kwesu ukwalungama kuntu tucitila abantu bambi kuntu bamona takuli kwa bukata bwesu fwe bene iyo, lelo Lesa, pantu teti kube cilambu ukufuma kuli Lesa.

Mucipande ca cibili natwebo ku kanaba nga babumbimunda bantu balelangisho kumfwikwa ukufuma ku bantu pa milimo yabo isuma pakulisha amapanga. Yesu nalimo aletontokanya ifya misango ya ba Yuda banshiku shilya. Abamucinabwingi abalecula baleyafwilishiwa fye ku fyabupe fya lefuma mu masungagoge ne misonko. Impenga shalelila munshita shakupepa no kuleko kulya kuntu kwalecitikwa munshita shacilala. Ifyabupe fyalepelwa ifya bapina panshita sha kuleko kulya uku kabili impenga shalelila ku kumfwikwa kwa kupele fyabupe fikalamba.

ukufikapo mu mfwa yakwa Kristu. Ilyo twali tucili abalwani bakwa Lesa, Kristu alitufwilile (Abena Roma 5:8). Uku ekutemwa kuntu kwingatulengo kutemwa, ukupala, ukucitecisuma, no-kupepela abo abatupata.

3. Uku kutemwa kwabo kwacila pantu kupitilila napo icibusa cilefwaila. Nangufye ni bakafutuka abalelonganye misonko ku bantu aba kufyalo fya kumwabo baletemwa abo aba batemenwe (v. 46), no kuposha abo abalebaposha (v. 47).

NGA SHINWE - V. 48

Ici cipande kupituluka mu cipandwa conse ico twacilasambilila. Ishiwi lya kucita lya kuntanishi --- "Mukafikapo". Eico kansi bulayo kabili nokutumwapo.

Ishiwi "ukufikapo" lipilibula uwabula kabili, uwa cine, ukwabulo twafiswa utubi muli wene. Nga kuti kwaba shani ngefi? Cisuma, inkama ino. Teti tube abafikapo mu maka yesu fwebene iyo. Kuti twaba fye abafikapo ukupitila mu maka yakwa Lesa muli ifwe aya-sende membu shesu no kutupelo bulungami bwakwa Lesa mwipunda (2 Abena Korinti 5:21). Uku ekulaya kwakwa Lesa kuli ifwe kabili kukafishiwapo kuli, bonse abatetekela muli Kristu no kumupokelela ngo Mupusu-shi wabo.

Twilabako, nge fyo, ukulaya kwakwa Lesa kuntu kwabikwako umulimo mu myeo yesu ine, kuli Lesa. Tuli nokwesho kuba abafikapo, ekuhila, ukwikalila ukulingana no Kushimikila kwa pa Lupili. Kuti twaciteci mukutwalilila ilyo twapela mibili yesu nge lambo kuli Lesa ilya kutungululwa no kubomfiwa na wene (Abena Roma 12:1).

-ooOoo-

muntu pamulandu we koti wali emulandu muntu ali no kutwala ku cilye pakuti asunge amaka yakwe. Ukucimbe cakufwala ca kunse, insalu, kwali kupula, mubucushi pantu insali eyalefimbwa inshita ya bushiku kabili no kufwalwa inshita ya kasuba.

2. V. 41. Ukubo wasunkilwa ukuya no muntu umushinso umo bulangililo bwa mushilikale umwina Roma mu musango wakwe uwakufwaya ubekashi ba mu mushi, aba Yuda, ukusende fipe fyakwe. Yesu aletila tuli nokucita ukulingana ukucila nefyo tulefwaikwa kucita. Ukuyo mushinso wa cibili, untu tawalefwayo ukwendwa ukulingana ne funde, kwali kumfwila kwifunde no luse. Kano fye kakonka wakwa Yesu uwa cine ewi nga pembelelwa ukulangisho uyu musango wa kute-mwa mucinso ca lupato.
3. V. 42. Uwakwashima untu balelinganya ko kuno nalimo ni kalombalomba untu alefwayo kwafwili-shiwa ukufuma kuli bambi mucifulo cakuti afwayefwaye umwine eka munshila iyayanguka. Umulimo wa mwina Kristu panshita ya musalula kwafwilisha ukucila ukulekafye; ukutemwa ukucila ukwebaula.

Ici citente conse cilelangisho kuti ifunde lya mwina Kristu ilya cumfwilo ku kufwaya kwakwa Lesa kwalicila ku mafunde ya mu Cipingo Cakale. Ifyebo nangu ukutumwa kwakwa Yesu kuli ukwacila pantu kwabo kwasakamikwa no mutima ne mibele iima ku kwendaukamo ne milandu yapa nshila sha bubifi. Ukubo wa cumfwilo ku kutumwa kwakwa Kristu ukuli ukwacila napakumfwila inkalata ye funde. Cilepilibulo kumfwila ukutontonkanya kuntu kuli kunuma ye funde.

-ooOoo-

IFUNDE LIPYA ILYA KUTEMWA

AMALEMBO: Mateo 5:43-48.

ICIPANDE CA KUSUNGA PA MUTIMA: "Eico beni abafikapo nge fyo Shinwe wa mu mulu abo wafikapo."

Mateo 5:48.

ICISHIBISHO:

Twaisa nomba ku fipande fya 43-48 muntu Yesu alepela ukulondolola kwa kulekelesha ukwa pamulandu wa kulekanye kwe funde lya kale na mafunde yakwe ayapya. Natwishiba ukukankala buntu Yesu aumfwile pamulandu we funde lya kutemwa bambi fintu lyali. Ali-tile ifunde lya cibili ilikalamba ilya konkele fye kulya cililemo ilya kutemwa Lesa (Mateo 22:37-39).

UKUSAMBILISHA KWA BA FARISE - V. 43

Takuli nelyo kumo mu Cipingo Cakale kuntu tusange funde lya kupata abalwani ba muntu. Nga nikwi aba Yuda bafumishe ili funde nangu ici cebo? Bakalemba na ba Farise balepilibwila muli iyi nshila. Baletila "munobe" calolele fye ku mwina Israeli, eico kanshi aba Yuda bali nokutemwa aba Yuda banabo. Uku-konka pali uku kutontonkanya, balefundisha ukuti aba Yuda tabali na kutemwa abantu ba mitundu imbi abashali ba Yuda. Ici cabikilwepo no lutampulo nalumbi ilyo batile abena fyalo bali nokulaloleshi wapo nga balwani. Cacine kabili batwalilile ku kusala kwa kutila wali mulimo wabo uwa kupata abantu bamusango ulya. Aba Yuda balemona abantu bambi nge mbwa kabili abena Fyalo nabo batampile ukulaebaula aba Yuda. Lelo pa nshita yakwa Yesu kwali aba Yuda abengi abaletontonkanyo kuti balecindika Lesa pakulasula abanabo abashali ba muntundu wabo.

Yesu abikile ukupilibula kupya mwishiwi "umunobe" mu nshimi ya mwina "Samaria Musuma" no kwi-bukisha aba Yuda ukuti "umunobe" tabwalepelela fye ku mutundu wa muntu fye iyo.

Ishiwi limbi tulingile twaesha lishiwi lya "kute-mwa". Mu nshiku sha mu Cipingo Cakale mwali amashiwi ayengi yantu twapilibula ilelo kwishiwi lya "kutemwa". Limo ilya pali aya mashiwi lyalesonta pa kutemwa kwa mu mubili. Ukutemwa kumbi kwali kutemwa kuntu kukakila ulupwa nangu fibusa pamo. Ishiwi lya citatu elintu libomfiwe pano kabili lilepilibula mutende no kusakana kwa kuli bambi tepamulandu wa mimonekele ya kunse na bumunyina na bucibusa. Kasonkesha wa misonko abikilwe ngo bulangililo bumo ubwa pa kutemwa kwa musango yu. Umuntu uwalelonganye misonka ya bena Roma abaleteka ali uwalingo kubweleshamo ukutemwa pa kutemwa pa kupelana fye. Nangu fye nyuya untu balemona nga kaseba nangu kafutuka wa bantu bakwe alesuka ukufuma ku banakwe nelyo balemuposha. Yesu aletila umwina Kristu alingile ukutemwa ababiye no kutemwa kuntu kwacila pali konse.

Uku kutemwa kwa "mibele yakwa"Les" kuli ukwa langishiwa ukuti kwabo kwacila munshila ishi:

1. Uku kutemwa kufika ukucila pampela ya lupwa ne fibusa ukwa kubikako nabalwani pamo.
2. Uku kutemwa kwabo kwacila pantu kwabo ngo kutemwa kwakwa Lesa. Umwina Kristu alangisho bumunyina bwakwe kuli Lesa pakulacitila kuli bambi nge fintu Wishi wa mu mulu wa mu mupashi engacita. (v. 45). Lesa atuma kasuba kakwe nokubalikila pali bonse kabili nokusungilo bupingushi bwakwe ku Bushiku bwa Bupingushi. Imicitile yakwa Lesa yabe yendauka mukati kwa kutemwa kwa kulubula ukwalangishiwa bwino bwino